

II SPRAWOZDANIE

Dyrekcji Król.-Polskiego Gimnazjum
i Prywatnego Gimnazjum Żeńskiego

w ZAMOŚCIU

za rok szkolny 19¹⁷/18.

ZAMOŚĆ
ZYGMUNT POMARAŃSKI I SPÓŁKA

Książnica Zamojska

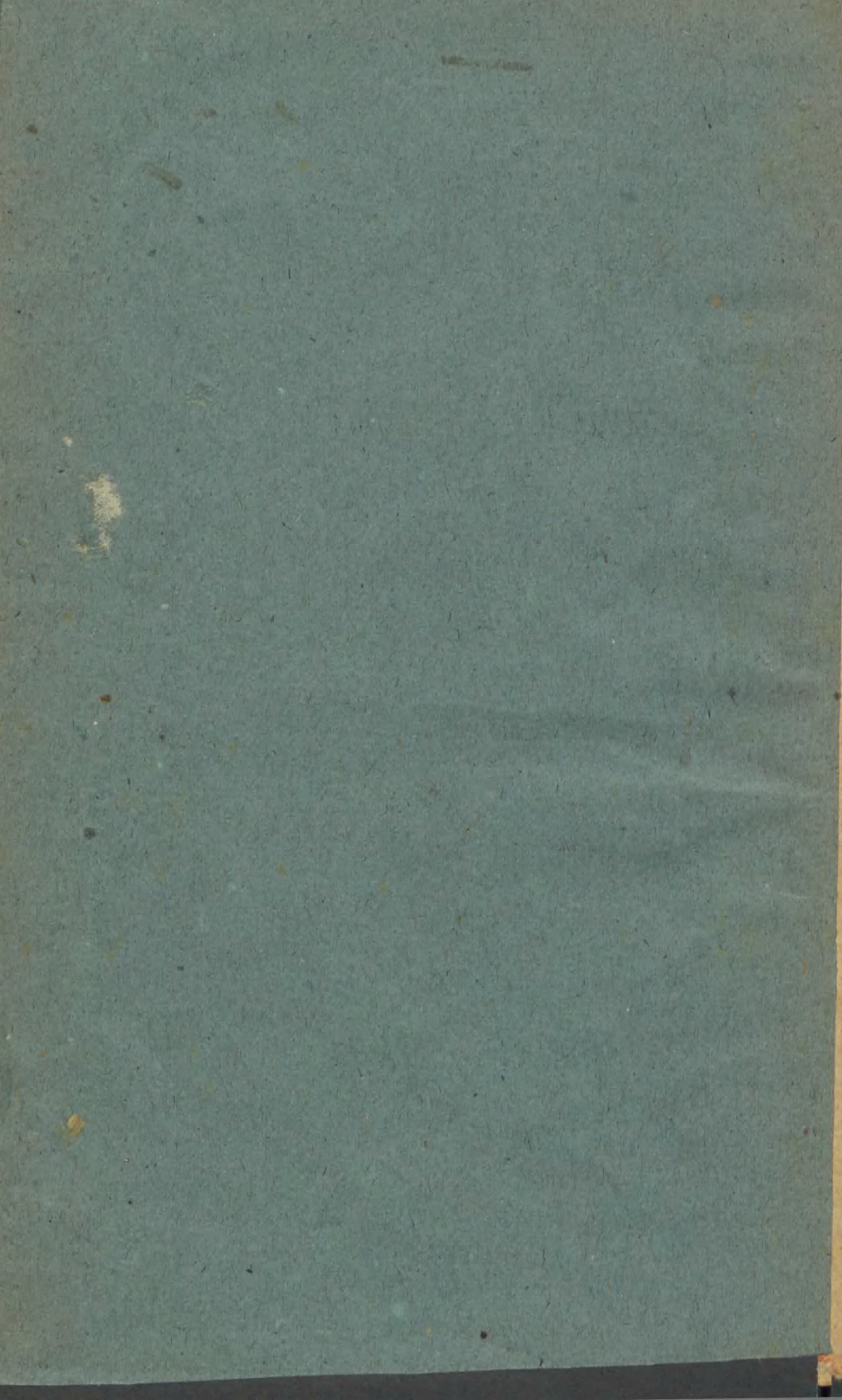

10181805

ul. Kamienna 20

22 - 400 Zamość

—
Mojave.

II SPRAWOZDANIE

Dyrekcji Król.-Polskiego Gimnazjum
i Prywatnego Gimnazjum Żeńskiego
w ZAMOŚCIU

za rok szkolny 19¹⁷/18.

ZAMOŚĆ,
ZYGMUNT POMARAŃSKI I SPÓŁKA.

99

373(438)/19": 374.1(438)/19": 373.5.046-02/64

ZŁOŻONO I ODBITO CZCIONKAMI TŁOČNI o o
J. PIETRZYKOWSKIEGO w LUBLINIE. o VIII 1918.

C Z Ę Ś Ć I.

ROK 19¹⁷/18.

(Roczne sprawozdanie dyrektora).

Treść i układ. Sprawozdanie niniejsze zamyka drugi rok istnienia zamojskiego, obecnie już Kr. P. państwowego gimnazjum realnego. Dwa lata ciężkiej i żmudnej pracy nauczycielskiej nie mogły pozostać bez rezultatów, które—aczkolwiek nie są jeszcze na pewno wybitne, to jednak ponad wszelką wątpliwość stwierdzają, że młoda, dopiero organizująca się szkoła stoi u progu rozrostu i rozwoju. Ten fakt, że pracuje na kresach i istnieje w murach sędziwej i szanownej Akademji zamojskiej ma dla niej niepospolite znaczenie moralne. Nawiązała oto szkoła—nietylko wyraźną nić ze starą i sławną tradycją polskiej nauki, ale wzięła też na siebie odpowiedzialną rolę pomnożycielki polskiej oświaty na kresach.

Sprawozdanie w części I informuje kolejno o tymczasowym programie nauki i kierunku wychowania młodzieży, podaje kronikę i statystykę zakładu oraz szczegóły, dotyczące wychowania fizycznego; w części II zawiera skład grona nauczycielskiego, szczegółowy program nauki, wykaz lektury i podręczników, używanych w Zakładzie, wiadomości o urządzeniach szkolnych, wreszcie imienny spis uczniów. Część III poświęcona jest gimnazjum żeńskiemu.

Tymczasowy program naukowy. Jako instytucja rozwojowa, dopiero się tworząca, nie ma jeszcze szkoła swojego kompletnie własnego programu naukowego. Jej tymczasowy program—zanim opracowany zostanie ostatecznie

przez Kr. P. Ministerstwo W. R. i O. P.—opiera się w podstawowych zarysach na planie naukowym, obowiązującym w gimnazjach realnych galicyjskich z dopuszczeniem znacznych, często zasadniczych uchyleń tak w podziale godzin lekcji jak i w różnicy przedmiotów nauczania. Ideałem tego planu było równomierne rozłożenie nauki na podstawie humanistycznej i matematyczno-przyrodniczej. Tej atoli, w teorii pomyślanej, równowagi nie pozwoliły wprowadzić w pełnej mierze ani praktyka, ani warunki, w których zakład pracę swą rozpoczął. Skutkiem tego przesunął się dziś ciężar nauczania na stronę humanistyczną—ze znaczną przewagą polszczyzny, ażeby tym sposobem usunąć przedewszystkim fatalne zabytki szkoły obcej i dać uczniom możliwie gruntowne wiadomości o Polsce. W tym celu poświęcano nauce języka polskiego po 5 godzin tygodniowo, przy nauce historii powszechnej uwzględniano szczegółowo dzieje Polski, których ponadto drogą propedeutyczną, uczono specjalnie w klasie I. W klasie IV wprowadzono systematyczną naukę geografii Polski, w której uwzględniono geograficzne krainy Polski historycznej, jej klimat, wody, faunę, florę oraz życie gospodarcze i przyrodzone podstawy politycznego i ekonomicznego rozwoju Polski.

Odmienne od powszechnie w Królestwie Polskim przyjętego typu średniej szkoły filologicznej—wprowadza tu stosowany program nauki język łaciński już od klasy I i uzasadnia jego nauczanie nie tylko tym, że stosowana przeważnie w nauce łaciny metoda apperceptywna pozwala także poznać praktycznie język polski w gramatyce i jej prawach ale również i tym, że nauka języka łacińskiego urabia wczesnie pogląd na historyczny rozwój cywilizacji i historję naszej literatury, pogląd—potrzebny właśnie „nam spadkobiercom świata łacińskiego, w szeregu stuleci naszego rozwoju historycznego, zharmonizowanego tak wspaniale z wykwitem słowiańskiego ducha“.

Jest też w programie nauka dwu języków nowożytnych, mianowicie języka niemieckiego, którego uczy się od klasy I. i języka francuskiego w roku ubiegłym od klasy IV., w roku przyszłym od klasy III. Słabą stroną w rozkładzie przedmiotów szkolnych na poszczególne klasy jest bezsprzecznie fakt rozpoczynania w klasie I. dwu obcych języków (niemieckiego i łacińskiego) tym bardziej zwłaszcza, że uczeń—jak dotąd—nie przynosi jeszcze ze szkoły elementarnej dostatecznego wyrobienia i przygotowania w gramatyce języka ojczystego, a przeto trudność i ciężar nauczania i uczenia się rozszerzają się faktycznie

na trzy języki. Przeważna ilość uczniów z większym lub mniejszym nakładem pracy te trudności zupełnie zadawalająco pokonywa, natomiast uczniowie ze słabszym przygotowaniem przedwstępnym (osobliwie wiekiem młodzi) gubią się w trudnościach już po paru tygodniach nauki i w rezultacie muszą kurs całoroczny ponownie przerabiać. Gdyby taki stan miał się utrzymać dłużej, należałoby wprowadzić bezwarunkowo klasę wstępną, aby tym niewystarczająco przygotowanym uczniom ułatwić normalne przejście kursu klasy I.

Zadaniem nauki matematyki na stopniu niższym, trwającym 3 lata, wedle znowu odmiennego nieco rozkładu nauki, jest wstępna nauka o liczbach do początku rachowania liczbami ogólnymi włącznie, jako ujęte w całość przedstawienie prawideł rachunku, oraz wstępna nauka o przestrzeni w okolicznościowym połączeniu wyobrażeń i zjawisk planimetrycznych i najprostszych stereometrycznych. Na stopniu średnim, trwającym 2 lata, przerabia się ogólną arytmetykę pierwszego i drugiego stopnia działań oraz potęgi i pierwiastki; z geometrii: planimetrię i stereometrię. Nauczanie geometrii—od klasy I. począwszy—ma na celu uproszczenie toku nauki przez ściślejsze zespolenie łączących się ze sobą wewnątrznie nauk, mianowicie na wszystkich stopniach arytmetyki i geometrii, oraz wczesne kształcenie wyobraźni przestrzennej, popierane przez stosowną ręczną czynność ucznia (sporządzanie rysunków, modeli i t. p.). Dotychczasowa ilość lekcji tygodniowych będzie w przyszłym roku szkolnym rozszerzona z 3 na 4.

Poznanie typowych okazów głównych grup świata zwierzęcego i roślinnego zapomocą bezpośredniego oglądania, jasnego opisującego przedstawienia stosunków morfologicznych przy równoczesnem uwzględnieniu tych biologicznych związków między budową ciała a sposobem życia, które z łatwością dadzą się wyjaśnić oraz wprowadzenie w rozumienie systematycznego grupowania było celem także nieco odmiennej nauki historii naturalnej na jej stopniu niższym. Z nauką przyrody (kl. I, II) połączona była również propedeutyka fizyki (kl. III, IV) z celem poznania najprostszych zjawisk przyrody na podstawie oglądania ich w przyrodzie, omówienia najważniejszych wypadków praktycznego użytkowania tych zjawisk, wreszcie wskazania podstaw chemii i mineralogii.

W ogólny plan nauki wchodziła nadto obowiązkowa nauka rysunków odręcznych we wszystkich klasach, nauka kaligrafii w klasie I., tudzież nauka gimnastyki we wszystkich klasach, wreszcie jako nadobowiązkowa—nauka śpiewu.

Metoda wykładu wszystkich przedmiotów polegała na stałej, celowej współpracy nauczyciela z uczniami z najdalej możliwie idącym ograniczeniem metody werbalnej. Celem ujednolinitania w całym zakładzie metody wykładu, dążącej do wyrobienia samodzielności ucznia, jego zdolności myślenia, wnioskowania i bystrego spostrzegania służyły t. zw. lekcje praktyczne i konferencje dyskusyjne po każdej przeprowadzonej lekcji, w której brali udział wszyscy członkowie grona nauczycielskiego zarówno państwowego gimnazjum jak i państwowego seminarjum nauczycielskiego. W ubiegłym roku szkolnym odbyły się lekcje praktyczne w klasie I. z języka polskiego, w klasie III. (z jęz. łacińskiego, w klasie I. z geografji, nadto w szkole ćwiczeń przy państw. seminarjum naucz. w klasie IV z jęz. polskiego, w klasie IV z języka niemieckiego, w klasie III z rachunków, w klasie II. z jęz. polskiego i w klasie I. z czytania.

Załączona tabelka przedstawia projektowany na rok 1918/19 rozkład godzin nauki tygodniowej:

PRZEDMIOTY	I	II	III	IV	V	Ogółem
Religja	2	2	2	2	2	10
Język polski	5	5	5	4	4	23
Język łaciński . . .	5	5	4	4	4	22
Język francuski . .	—	—	3	3	3	9
Język niemiecki . .	4	4	4	4	4	20
Historja	2	2	2	2	3	11
Geografja	2	2	2	2	1	9
Matematyka	4	4	4	4	3	19
Geometria wykr. . .	—	—	—	—	2	2
Do przeniesienia .	24	24	26	25	26	125

PRZEDMIOTY	I	II	III	IV	V	Ogółem
Z przeniesienia	24	24	26	25	26	125
Historja naturalna	2	2	—	—	2	6
Fizyka	—	—	2	3	—	5
Rysunki odr.	2	3	2	2	2	11
Kaligrafja	1	—	—	—	—	1
Gimnastyka	2	2	2	2	2	10
Ogółem	31	31	32	32	32	158

Ten, dotąd stosowany, program nauki jest przejściowy. Ulegnie niebawem zamierzonej przez Ministerstwo W. R. i O. P. ogólnej reformie szkolnej. Dziś jeszcze przewidzieć nie można, czy gimnazjum zamojskie oprze się w przyszłości głównie na zasadzie nauk realnych, czy też na podstawie humanistycznej. Ostateczne pod tym względem postanowienia wypracowuje Ministerstwo W. R. i O. P.

Kierunek wychowania. W pierwszym, początkowym niejako, okresie rozwoju szkoły—obok stałej troski o wdrożenie młodzieży w poczucie i rozumienie potrzeby karności, punktualności, obowiązkowości, rzetelności i pracowitości—zależało zakładowi na tym, aby uczynić możliwie najwięcej w dwu przedewszystkim kierunkach, które szkoła uczyniła wytycznymi swej działalności wychowawczej. Jeden—to dążność uświadomienia całej młodzieży jej przynależności i świadomości narodowej, a drugi—to wola wychowania w każdym z młodzieńców człowieka społecznego.

Pracę około uświadomienia narodowego prowadziła szkoła stale; na każdej niemal lekcji można było znaleźć sposobność, aby powiedzieć coś o Polsce i o tym, co jej dotyczy, więc przedewszystkim zwracano uwagę młodzieży na bogactwa kulturalne, ujawniające się w przedmiocie języka ojczystego, historii kultury i rozwoju narodu polskiego. Wpajano w młodzież oboi

wiązek ukochania i rozumienia swojszczyzny oraz całej przeszłości Polski w jej chwilach smutnych i radosnych, chlubnych i posępnych. W tej działalności pomocne były również wszystkie uroczystości szkolne i obchody świąt narodowych, aby ważniejsze i czcigodniejsze momenty naszej przeszłości uczniom należycie objaśnić i silnie je utrwalić. Na tak gruntującej się podstawie wspólnej tradycji narodowej i rozbudzonego entuzjazmu rozwijała się wiara w naród i „zdolność do bezinteresownego, dobrowolnie ochotnego poświęcenia osobistych przyjemności i korzyści na rzecz zbiorowych wyższych celów“.

Terenem krzewienia się i wzrastania idei społecznej były, istniejące w zakładzie „Wzajemna pomoc koleżeńska“, na kooperatywie oparty „Sklepik uczniowski“, Skauting i organizujące się gminy szkolne. We wszystkich tych szkolnych instytucjach, cieszących się własnym samorządem, rozwijały się zdolności organizacyjne młodzieży, kształciło się poczucie społeczne oraz jej odpowiedzialność osobista i obywatelska. Zorganizowana w tych związkach młodzież, działając w najskromniejszym nawet zakresie, mogła odczuć i stwierdzić własną wartość, zrozumieć swą przydatność i zdolność twórczą, wynikającą ze środowiska społecznego i w to środowisko wrastającą.

Nagięła się też młodzież do karności w tym dobrym rozumieniu, że prawa szkolne—to także prawa społeczne, których przestrzegać jest obowiązkiem obywatela.

Kronika Rok szkolny rozpoczął się dnia 4 września 1917
szkolna. uroczystym nabożeństwem, odprawionym dla młodzieży w kolegiacie zamojskiej. Dnia 5 września rozpoczęły się normalne lekcje szkolne.

Dnia 12 września 1917 po odpowiednim przygotowaniu przystąpiła młodzież szkolna do św. Sakramentów Pokuty i Ołtarza.

W dniach 14 i 15 października 1917 wzięła młodzież szkolna udział w uroczystościach miejskich na pamiątkę setnej rocznicy śmierci Tadeusza Kościuszki. Dnia 15 października po solennym nabożeństwie w kolegiacie odbył się w pięknie przybranej auli szkolnej, przygotowany przez uczniów gimnazjum i seminarjum uroczysty poranek wokalnie-deklamacyjny, na którym wykład o znaczeniu T. Kościuszki wygłosił prof. Pieszko. Tego dnia dokonano uroczystości otwarcia szkolnej drużyny harcerskiej, która przyjęła sobie za godło wielkie Imię Naczelnika Narodu.

Dnia 12. listopada 1917—jako w święto Patrona Zakładu, św. Stanisława Kostki, wysłuchała młodzież uroczystej Mszy św. i kazania. Nauki w tym dniu nie było.

Dnia 23 listopada 1917 przysłuchiwał się nauce w gimnazjum męskim i żeńskim Generał-Gubernator lubelski J. E. hr. Szeptycki.

Celem uczczenia rocznicy powstania listopadowego wysłuchała młodzież szkolna dnia 29 listopada 1917 nabożeństwa w kościele, poczym odbył się poranek w szkole. Odpowiedni wykład historyczny pouczył młodzież o znaczeniu i charakterze tej walki narodu polskiego o wolność. Wieczorem demonstrowano młodzieży stosowne przezrocza.

Dnia 1. grudnia 1917 obchodzono radośnie fakt przejścia publicznego szkolnictwa polskiego pod bezpośredni Zarząd Kr. P. Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w Warszawie. Stosowne, okolicznościowe przemówienie dyrektora Zakładu objaśniło młodzieży doniosłość tego historycznego faktu.

W dniach 7. i 8. grudnia 1917 zwiedził zakład oraz hospitalował naukę pan wizytator szkół średnich, Józef Grodecki.

Na pamiątkę stuletniej rocznicy założenia związku filomackiego, odbył się dnia 15. grudnia 1917, staraniem uczniów państwowego gimnazjum męskiego i uczenic pryw. gimnazjum żeńskiego, uroczysty wieczór Mickiewiczowski w sali miejscowego teatru „Oaza”. Na program złożyły się: przemówienie dyrektora, stosowne deklamacje, chór, fortepian oraz deklamacja zbiorowa VII księgi „Pana Tadeusza” p. t. „Rada w Dobrzynie”. Efekt kasowy tego pierwszego publicznego występu, po odtrąceniu kosztów wynajmu sali, kostjumów i t. p., dał kwotę 700 koron czystego zysku. Z tej kwoty ofiarowano 350 koron na internat dla uczniów tut. szkół średnich, zaś 350 koron przeznaczono na restaurację auli szkolnej. Scenę „Rady w Dobrzynie” powtórzono dnia 3. maja 1918 na uroczystym wieczorze ku uczczeniu Konstytucji, przygotowanym przez uczniów państw. seminarjum nauczycielskiego.

Ferje świąt Bożego Narodzenia trwały od 22. grudnia 1917 do 7. stycznia 1918 włącznie.

Dnia 27. stycznia 1918 obchodzono pamiątkę powstania styczniowego. Obok produkcji chóralnych i deklamacji wchodził także w program historyczny wykład prof. Pieszk.

Dnia 31. stycznia 1918 zakończono I półrocze roku szkolnego i po nauce rozdano uczniom świadectwa.

Złowroga wieść, o krzywdzącym naród polski, traktacie brzeskim poruszyła do głębi nie tylko starsze społeczeństwo ale i gorąco czującą młodzież. Pod przynębiającym wrażeniem traktatu podniosła młodzież samorządnie głos protestu w następującej formie: „Nauczyciele i młodzież państwowego gimnazjum w Zamościu łączą się w żywo odczuty gniewie i oburzeniu z całym polskim narodem i z głębi serca stanowczo protestują przeciw haniebną grabieży ziem historycznie i etnograficznie polskich. Niech żyje odwiecznie polska ziemia chełmska i podlaska! Protest, opatrzone podpisami wszystkich uczniów i nauczycieli, złożony został razem z innymi tego rodzaju aktami w „Straży Kresowej“. Jednocześnie złożyła młodzież na cele „Straży Kresowej“ kwotę 575 koron. W dniu powszechnego protestu i żałoby narodowej (18 lutego) nie było nauki szkolnej.

W okresie wielkanocnym przystąpiła młodzież do spowiedzi i komunji, wysłuchawszy poprzednio w dniach od 17 do 20 marca b. r. rekolekcji wielkopostnych, które wygłosił dla całej młodzieży szkół średnich O. Alojzy Karwacki z Zakonu Franciszkanów.

Ferje wielkanocne trwały od dnia 24. marca do 7 kwietnia b. r. włącznie.

W dniach 12 i 13. kwietnia b. r. hospitał naukę w Zakładzie Wzytator szkół średnich, p. Józef Grodecki.

Dnia 3. maja b. r., jako w dzień uroczystego święta narodowego, uczestniczyła cała młodzież szkolna w nabożeństwie kościelnym, w manifestacyjnym pochodzie obywatelskim tudzież wysłuchała publicznych przemówień okolicznościowych. Ponadto wysłał zakład pod przewodnictwem prof. Pieszk 1 zastęp skautów na wielką uroczystość 3. majową do Chełma, zorganizowaną tam przez Chełmską Macierz Szkolną i Straż Kresową. Nasi skauci swoją dobrą postawą, karnością i wzorowym zachowaniem zjednali sobie należne uznanie.—Osobno święcił zakład pamiątkę wiekopomnej konstytucji łącznie ze 150-letnią rocznicą konfederacji barskiej dnia 5. maja porankiem szkolnym. Obok przemówienia dyrektora wypełniły program uroczystości odpowiednie deklamacje chóralne i wokalne produkcje.

Dnia 6. czerwca b. r. obchodził Zakład 100-letnią rocznicę śmierci wodza Legjonów Napoleońskich, generała Henryka Da-

browskiego. Po nabożeństwie w kościele wysłuchała młodzież stosownego wykładu prof. Pieszki.

Dnia 12. czerwca przystąpiła młodzież do spowiedzi i komunji św.

Rok szkolny 1917|18 zakończono uroczystie dnia 15. czerwca b. r. Właściwą uroczystość w szkole oraz rozdanie świadectw rocznych poprzedziło solenne nabożeństwo w kolegiacie, zakończone przemówieniem prefekta, X. dr. St. Jerina tudzież odśpiewaniem „Te Deum“ i „Boże coś Polskę“. Następna uroczystość szkolna, urządzona wspólnie z państw. seminarjum nauczycielskim, zgromadziła w auli szkolnej niemal wszystkich rodziców, przedstawicieli wszystkich Kr. P. Władz i Urzędów oraz wybitniejszych obywateli, którzy przez cały czas okazywali szkole niesłabnącą życzliwość i poparcie. Na program tego pewnego rodzaju popisu złożyły się produkcje wokalnie-deklamacyjne młodzieży, nadto wstępne przemówienie dyrektora seminarjum naucz. i końcowe dyrektora gimnazjum. Aby upamiętnić doniosły fakt pierwszego zakończenia roku szkolnego pod rządami Kr. P. Ministerstwa W. R. i O. P., rozdano pomiędzy młodzież książki, opatrzone odpowiednim napisem, które zakupiła Dyrekcja za kwotę 1000 koron, uzyskaną w darze od Zarządów: Powiatowego koła Straży Kresowej, Komitetu Ratunkowego i Polskiej Macierzy Szkolnej, za co tym Szanownym Instytucjom składa Dyrekcja raz jeszcze gorące podziękowanie.—Świąteczny i podniosły nastrój uroczystości, podnosiła efektownie—staraniem prof. Kopcińskiego—przyozdobiona aula szkolna, w której urządzono publ. wystawę rysunków szkolnych i map geograficznych.

W roku ub. zwiedziły zakład i jego zbiory dzieci szkolne z Chomęcisk Szlacheckich pod przewodnictwem p. Ludmiły Namysłowskiej, szkoła z Udrycz pod kierunkiem p. Walentyny Żyliczowej oraz wycieczka Skautów ze Lwowa pod przewodnictwem prof. dr. Ludwika Jaxy-Bykowskiego.

Statystyka zakładu

Umieszczona poniżej tabelka jest statystycznym obrazem Zakładu. Ostateczne liczby przedstawiają stan z dnia 15 czerwca 1918. W statystyce zamieszczone są daty, dotyczące liczby uczniów. ich pochodzenia, zamieszkania i wyznania, stanu rodziców, wieku młodzieży oraz wyniku klasyfikacji rocznej.

1. Liczba uczniów:	K L A S Y				Razem
	I	II	III	IV	
Zapisanych na pocz. roku 1917 18	62	53	41	35	191
Przy końcu r. 1917 18 było	51	50	40	32	173
2. Według miejsca urodzenia było:					
Z Zamościa	7	17	6	9	39
Z powiatu Zamojskiego .	30	23	24	10	87
Z innych powiatów Królestwa	12	8	10	12	42
Z Galicji.	2	2	—	1	5
Razem	51	50	40	32	173
3. Według miejsca zamieszkania rodziców było:					
Z Zamościa	13	23	12	12	60
Z powiatu Zamojskiego .	29	23	24	14	90
Z innych pow. Królestwa .	9	4	4	6	23
Razem	51	50	40	32	173
4. Według stanu rodziców było:					
Synów właśc. i dzierz. mająt.	4	1	—	2	7
„ włośc. i mieszcz. roln.	27	29	23	14	93
„ rzemieśln. i przem.	8	12	6	4	30
„ kupców	—	3	1	2	6
„ urzędników państw. i autonom.	2	3	5	7	17
„ nauczycieli	2	—	—	1	3
„ lekarzy, adw., notarij.	—	1	—	—	1
„ pryw. urzęd. i oficjal.	3	—	—	—	3
„ wdów	3	—	4	—	7
Sieroty po obojgu rodzicach	2	1	1	2	6
Razem	51	50	40	32	173

Wychowanie fizyczne.

Wprowadzona w zeszłym roku szkolnym obowiązkowa nauka gimnastyki dla braku należycie urządzonej i zaopatrzonej sali gimnastycznej odbywała się w miesiącach zimowych w obszernych i jasnych korytarzach szkolnych, ograniczając się z konieczności do ćwiczeń rzędowych i wolnych. Od kwietnia b. r. odbywa się nauka gimnastyki na obszernym boisku szkolnym; tam ustawiono prymitywne—na razie—przyrządy gimnastyczne oraz umożliwiono młodzieży uprawianie pod kierunkiem nauczyciela rozmaitych gier i zabaw. Urządzano nadto częste ćwiczenia w mustrze i pochodzie, przenosząc je z ogrodu szkolnego na pobliskie, stare wały po forteczne. — Sportowe wykształcenie młodzieży przedstawia następująca tabelka:

	kl. I	kl. II	kl. III	kl. IV	Razem
Ogólna liczba uczniów	51	50	40	32	173
Umie ślizgać się.	19	14	17	16	66
„ pływać	26	21	26	24	97
„ jeździć konno	44	38	26	19	127
„ „ na rowerze	6	12	18	26	62

Prócz tego uczestniczyli uczniowie w towarzystwie nauczycieli w wycieczkach w bliższe i dalsze okolice miasta, już to w celach naukowych, już to dla przyjemności. Większe, całodzienne wycieczki w towarzystwie całego grona nauczycielskiego odbyły się dnia 20. września 1917, 8. maja 1918 i 8. czerwca 1918. Ponadto brała udział młodzież w paru wycieczkach specjalnych—z celem pouczenia się o korzyściach zbierania ziół lekarskich. Te wycieczki prowadził prof. St. Miller.

Przerwy między godzinami spędzała młodzież na boisku szkolnym. W klasach zostawali tylko dyżurni, których obowiązkiem było dopilnować, aby klasy były należycie przewietrzone. W czasie przerw czuwali nad młodzieżą nauczyciele.

Stanem zdrowia młodzieży opiekował się bezinteresownie Dr. Kazimierz Porębski, za co mu Dyrekcja gimnazjum składa serdeczne i gorące podziękowanie. Dr. Porębski odbył z początkiem roku szkolnego przegląd wszystkich uczniów, dokonał w całym zakładzie ochronnego szczepienia ospy oraz w wypadkach choroby udzielał młodzieży bezinteresownej pomocy lekarskiej. Stan zdrowotny był na ogół zupełnie dobry; prócz 1 wypadku tyfusu, 1 szkarlatyny oraz kilku wypadków świnki i influenzy nie było w ciągu roku wśród uczniów wypadków poważniejszych zachorowań.

C Z Ę Ś Ć II.

SKŁAD GRONA NAUCZYCIELSKIEGO

przy końcu roku szkolnego 1917/18.

Lp.	Nazwisko i imię	Uczył w klasie	Tyg. godz.
1.	Lewicki Kazimierz, dyrektor.	Jęz. pol. w kl. IV. Jęz. łac. w kl. I. Jęz. niem. w kl. I.	13.
2.	X dr. Jerin Stefan, prefekt, naucz. etat. kurator „Pomocy ko- leż.” i „Sklep. uczn.”	Religji w kl. I, II, III, IV, oraz wygłaszał egzorty Języka franc. w klasie IV (nadto w seminarjum naucz.)	13.
3.	Kobierzycki Ludwik, nauczyciel etatowy, gospodarz kl. IV.	Jęz. łac. w kl. II, III, IV, Jęz. pol. w kl. I, III, Jęz. niem. w kl. IV.	26.
4.	Kopciński Edward, nauczyciel etatowy, gospodarz kl. II.	Jęz. pol. w kl. II, Rysunków w kl. I, II, III, IV, Kaligrafji w kl. I, (nadto w seminarjum naucz.)	16.
5.	Miller Stefan, nauczyciel etatowy, gospodarz kl. III., zawiaadowca zbiorów przyrodniczych i fizykalnych.	Matematyki w kl. I, II, III, IV, Fizyki w k. III, IV, (nadto w seminarjum naucz.)	17.

Lp.	Nazwisko i imię	Uczył w klasie	Tyg. godz.
6.	Pieszko Michał-Marjan, nauczyciel etatowy, gospodarz kl. I, opiekun drużyny harcerskiej, zawią- dowca biblioteki dla uczniów oraz gabinetu map i obrazów.	Historji w kl. I, II, III, IV, Geografji w kl. I, II, III, IV, Przyrody w kl. I, II, Jęz. niemieckiego w kl. II, III,	26.
7.	Gelinek Kazimierz, nauczyciel pomocn.	Gimnastyki w kl. I, II, III, IV	8.
8.	Świtalski Stefan, nauczyciel pomocn.	Śpiewu w 2 oddziałach.	2.
Tercjan szkolny: Szykuła Antoni.			

Szczegółowy program nauki.

KLASA I.

Religia: (2 godz. tyg.) Katechizm z objaśnieniami liturgicznymi.

Język polski: (5 godz. tyg.) Lekcja: Płynne, wyraziste, stopniowo logiczne, z uwzględnieniem znaków pisarskich czytanie wzorów poezji i prozy według wypisów. Objaśnianie rzeczy przeczytanych, swobodne ich odtwarzanie, streszczanie i oznaczanie dla ćwiczenia się w ustnym używaniu języka. Objaśnianie wyrazów trudniejszych, mniej znanych, nieznanymi, wyrazy blisko znaczne lub przeciwne, zamiana wyrażen, wzbogacanie słownika dziecięcego.

Deklamacja: Należyte wygłaszanie z pamięci pięknych lecz niezbyt długich utworów poetycznych, wyjątkowo także mniejszych prozaicznych. Deklamacje chóralne. Ćwiczenia w mówieniu: Pogadanki na tle otoczenia i obserwacji. Wyjaśnianie obrazków. Sprawozdania z czytania w domu i w szkole. (Nauczyć krytycznego słuchania i prostowania błędów rzeczowych w opowiadaniu kolegów). Transpozycje — analiza utworów pod względem rzeczowym.

Ćwiczenia pisemne: Streszczanie powiastek, opisy treści obrazków, opowiadania zdarzeń z życia codziennego. Nadto w razie potrzeby ćwiczenia szkolne dla nabycia wprawy w opowiadaniu i stosowaniu prawideł pisowni.

(W półr. 6 zadań szkolnych, 3 domowe).

Gramatyka: Systematycznie w zakresie elementarnym. Składnia zdania rozwiniętego. Odmiana części mowy imiennych. Konjugacja, rozbiór zdania.

Język łaciński: (5 godz. tyg.) Nauka o formach t. j. pięć prawidłowych deklinacji; przymiotniki, przysłówki, ich stopniowanie, zaimki, liczebniki (główne i porządkowe cztery prawidłowe konjugacje, ważniejsze przyimki i spójniki.

Od II-giej połowy listopada co 14 dni 1 zadanie szkolne.

Język niemiecki: (4 godz. tyg.) Czytanie i pisanie, uczenie się wyrazów, zwrotów oraz całych ustępów. Zdawanie sprawy

z treści czytanych ustępów na podst. stosownych pytań i rozmówek. Znajomość odmian prawidłowych i zasad składni; ćwiczenia ortograficzne na tablicy i w zeszytach.

Od grudnia 2 zadania szkolne co miesiąc.

Historja Polski: (2 godz. tyg.) w zakresie kursu prępedeutycznego. Religja, zwyczaje i uroczystości Słowian. Najważniejsze podania, osobistości i zdarzenia z historii Polski.

Geografja: (2 godz. tygodn). Zasadnicze pojęcia geograficzne traktowane w sposób poglądowy. Główne formy lądu i wód, ich rozdział na ziemi i sposób ich przedstawienia na mapie. Globus. Najważniejsze państwa, ludy i miasta. Próby rysowania najprostszych formacji geograficznych.

Matematyka: (4 godz. tyg.) 1. *Arytmetyka* Cztery działania głównymi liczbami całkowitymi. Liczby rzyniskie. Monety, miary i wagi. Działania na liczbach dziesiętnych w połączeniu z ćwiczeniami przygotowawczymi do rachowania ułamkami. 2. *Geometria:* Formy geometryczne proste (sześcian, kula). Pomiar i rysowanie przedmiotów z otoczenia. Poznanie własności najprostszych utworów przestrzennych (trójkąty, kwadrat, prostokąt, sześcian, słupek). Ćwiczenia w używaniu cyrkla, lineалу i kątomierza. Ćwiczenia piśm. domowe: w półr. 3 zadania szkolne.

Nauka o przyrodzie: (2 godz. tyg.) Świat zwierzęcy (ssaki i ptaki) w półr. I, świat roślinny (rośliny nasion) w półr. II.

Rysunki odr. (2 godz. tyg.) Linje mechaniczne, (kołowa, owalna, ślimacznica, pętlica). Łatwe ornamenty geometryczne i klasyczne. Rysowanie z natury przedmiotów płaskich i malowanie. Barwne nalepianki.

Kaligrafja: (1 godz. tyg.) Pismo polskie i gotyckie w linji i na linji.

Gimnastyka: (2 godz. tygodniowo).

KLASA II.

Religja: (2 godz. tyg.) Jak w kl. I, nadto Hist. Starego Testamentu i część liturgiki.

Język polski: (5 godz. tyg.) Lektura, deklamacja, ćwiczenia w mówieniu i wypracowania piśmienne jak w klasie I.

- *Gramatyka*: Systematyczna gramatyka o odmianie imienia z uwzgl. wiadomości z głosowni i etymologii, niezbędnych do objaśnienia form fleksyjnych. Części mowy nieodmienne. Składnia rzędu.

W półr. 6 wypracowań szkolnych i 3 domowe;

Język łaciński: (5 godz. tygod.) Uzupełnienie nauki o formach prawidłowych najważniejsze nieprawidłowości deklinacji, rodzaju i konjugacji. Rozszerzenie prawideł składni przez pytanie zawiste, accus. c. inf. i zwyklesze zjawiska ze składni imiesłowowej.

Język niemiecki: (4 godz. tygod.) Nauka według podręcznika jak w kl. I. Retrowersje, rozmówki, uczenie się na pamięć wyrazów, zwrotów i zdań. Krótkie opowiadania z gramatyki części mowy odmienne i nieodmienne. Ćwiczenia piśmienne w szkole i w domu, na tablicy i w zeszytach.

Zadania szkolne 2 na miesiąc.

Historja powszechna: Krótki zarys kultury pierwotnej. Egipt Babilonja, Asyryja, Fenicja, Grecja, Italja.

Geografja: (2 godz. tygod.) Powtórzenie głównych działów nauki z kl. I. Pogłębienie nauki o globusie. Geografja Azji, Afryki i Europy południowej z Anglja. Rysowanie map.

Matematyka: (4 godz. tygod.) 1. *Arytmetyka*: Miara i wielokrotność. poznanie czynników pierwszych w stopniowo rozszerzającym się zakresie liczb. Uogólniające prawidła rachowania ułamkami, zamiana ułamków pospolitych na dziesiętne i na odwrot. — Wielkości wprost i odwrotnie proporcjonalne w rachunku zapomocą wnioskowania. Ćwiczenia w rachowaniu mianowanymi liczbami dziesiętnymi z powolnym rozszerzaniem ich zakresu. Rachunek procentu. 2. *Geometria*. Symetria, utworów bryłowych i płaskich. Poznanie elementów, wystarczających do określenia figury płaskiej zapomocą konstrukcji. Pomiaru w sali szkolnej, według możliwości i w polu. Trójkąty, czworoboki, ostrosłupy, walce i stożki, kula w związku z nauką geografji.

Ćwiczenia pism. domowe; w półr. 3 zadania szkolne.

Nauka o przyrodzie: (2 godz. tygod.) Świat zwierzęcy (dopełnienie kręgowych, bezkręgowce) i sposób jego życia, podział świata zwierzęcego (półr. I) Świat roślinny (jawnokwiatowe i kilka skrytokwiatowych) sposób życia, podział (półr. II).

Rysunki odr. (3 godz. tyd.) Rysunek przedmiotów martwych.

Ciąg dalszy ćwiczeń z zakresu rysunku płaskiego.

Gimnastyka: (2 godz. tygodniowo).

KLASA III.

Religia: (2 godz. tyd.) Liturgika i Nowy Testament.

Język polski: (5 godz. tyd.) Lektura jak w kl. I, połączona z dokładniejszym wnikaniem w związek i następstwo myśli (dysponowanie), kształcenie poczucia językowego, zwracanie uwagi na piękniejsze zwroty i wyrażenia językowe, na homonimy, synonimy, wyrazy obce i przyswojone. Przygodnie o właściwościach stylu poetycznego; przenośnie, zwrotka, rytm, rym, nazwanie rodzaju utworu. Rozróżnianie utworów epickich i lirycznych, krótkie wiadomości o życiu cenniejszych pisarzy, przypominanie ich dzieł (względnie wyjątków z ich dzieł), poznanych w klasach poprzednich.

Deklamacja jak w kl. I, wygłaszanie logiczne i estetyczne.

Ćwiczenia w mówieniu: Pogadanki. Główna myśl utworu na podstawie działania osób. Streszczenie, ujęcie z różnych punktów widzenia. Zdawanie sprawy z prywatnej lektury.

Ćwiczenia pisemne: Na podstawie lektury. Opisy ściśle i artystyczne. Tematy wolne.

Gramatyka: Systematyczna nauka o odmianie czasownika z uwzględnieniem wiadomości z głosowni i etymologii, niezbędnych do wyjaśnienia form fleksyjnych. Składnia czasownika.

W półr. 4 zadania szkolne, 2 domowe.

Język łaciński: (4 godz. tyd.) Lektura z Corneliusa, Neposa: Żywoty Arystydesa, Cymona, Miltjadesa, Temistoklesa, Epaminondasa, Pelopidasa i Agesilausa. Gramatyka: Nauka o zdaniu (nomen jako oś nauki).—Powtarzanie elementów.

W półr. 6 zadań szkolnych.

Język francuski: (3 godz. tyd.) Nauka czytania, memorowanie słówek, zwrotów i zdań; retrowersja i rozmówki. — Najważniejsze reguły odmian regularnych, słowa posiłkowe główne zasady konjugacji. Ćwiczenia piśmienne na tablicy i w zeszytach.

Od grudnia 2 zadania szkolne na miesiąc.

Język niemiecki: (4 godz. tygodn.) Nauka według podręcznika jak w klasie I; swobodniejsza reprodukcja czytanych ustępów — uczenie się na pamięć. Nauka o formach i składni rządu. Ćwiczenia piśmienne w szkole i w domu).

W półr. 4 zadania szkolne, 2 domowe.

Historja powszechna. (2 godz. tygodn.) Wieki średnie ze szczególnym i dokładnym uwzględnieniem dziejów Polski.

Geografja (2 godz. tygodn.) Kraje Europy nieomówione w klasie II. Geografja Ameryki i Australji. Szkicowanie map.

Matematyka (4 godz. tygodn.) *Arytmetyka:* początki arytmetyki ogólnej, wyrażenie prawideł rachowania słowami i literami, najprostsze przekształcenia, ćwiczenia w podstawianiu. Liczby ujemne w zastosowaniu najprostszym. *Geometria:* Związki pomiędzy powierzchniami, objętość graniastopów prostych i odpowiednich walców, Pomiary i porównania na przedmiotach w izbie szkolnej, a według możliwości i w polu. Twierdzenie Pytagorasa; ostrostup, kula (powierzchnia i objętość)

Połączenie arytmetyki i geometrii: Graficzne przedstawienie czterech działań rachunkowych na odcinkach, prostokątach i sześciątach. Wyciąganie pierwiastka kwadratowego i sześciennego w związku z obliczeniami z planimetrii i stereometrii. Działanie skrócone. Pojmowanie funkcji. Zmienność długości, powierzchni, objętości figur i utworów przestrzennych, zależnie od pierwszej drugiej i trzeciej potęgi, drugiego i trzeciego pierwiastka elementów określonych. Najprostsze równania. Stałe ćwiczenia piśm. w szkole i w domu).

W półr. 3 zadania szkolne.

Fizyka: (2 godz. tygodn.) Mechanika. Ciecze. Gazy. Akustyka. Optyka.

Rysunki: (2 godz. tygodn.) Rysowanie i malowanie akwarelą martwej natury. Rysowanie w perspektywie prostej i skośnej form graniastych i okrągłych. Kompozycje ornamentu.

Gimnastyka: (2 godz. tygodn.),

KLASA IV.

Religja: (2 godz. tygodn.) Katechizm obszerny.

Język polski: (4 godz. tygodn.) Lektura szkolna. Czytanie wzorów poezji i prozy według wypisów. Próby charakterystyki

styki rodzajów poezji i prozy, znanych uczniom z większej liczby wzorów. Najważniejsze wiadomości ze stylistyki. Ogólna teoria poezji i prozy. Grupowanie luźnych wiadomości w systematyczną całość. Szkolna lektura Pana Tadeusza. Lektura domowa: Kraszewskiego: Stara Baśń, Sienkiewicza: Ogniem i mieczem, Mickiewicza: Grażyna, Słowackiego: Jan Bielecki, Homer: Odysseja (Siemieński).

Deklamacja: jak w kl. III, (wybrane fragmenty z Pana Tadeusza).

Ćwiczenia w mówieniu: jak w kl. III.

Ćwiczenia piśmienne: jak w kl. III, nadto charakterystyki w związku z nauką szkolną, opowiadania przykładów dla stwierdzenia prawd, zawartych w przysłowkach, listy różnej treści.

Gramatyka: Systematyczna nauka o zdaniu złożonym i okresie. O szyku wyrazów w zdaniu i zdań w okresie. Nauka o wierszu.

W półr. 4 zadania szkolne, 2 domowe,

Język łaciński: (4 godz. tyg.). Lektura: Czytanka łacińska wedle wyboru Krajewskiego: Cezar: Bellum Gallicum kl. I (1—29). Gramatyka: Nauka o zdaniu (czasownik jako oś nauki). Powtarzanie elementów i uzupełnienie materiału nauk. klasy III.

W półr. 6 zadań szkolnych,

Język francuski: (3 godz. tyg.) Czytanie jak w kl. III. Ciągłe ustępy treści opowiadającej — jako podstawa elementarnych ćwiczeń w słowie i piśmie. Uczenie się na pamięć. Jako ćwiczenia piśmienne — krótkie dyktaty, odpowiadanie na łatwe pytania, zaczerpnięte z treści czytanych ustępów. Z gramatyki nauka form i składni w elementarnym zakresie, z czasowników *etre* i *avoir* i prawidłowa odmiana czasowników na — er. Ćwiczenia piśmienne w szkole i w domu.

Od grudnia 2 zadania szkolne na miesiąc.

Język niemiecki: (4 godz. tyg.) Czytanie, reprodukcja i rozmówki jak w klasie III. Wprawianie uczniów w opowiadanie powiastek i zdarzeń z życia na podstawie ilustracji a następnie w powtarzaniu tego opowiadania z pamięci. Nauka o słowie i zdaniu pojedynczym. Ćwiczenia piśmienne w szkole i w domu.

W półr. 4 zadania szkolne, 2 domowe.

Historja powszechna: (2 godz. tyg.). Dzieje nowożytne ze szczególnym uwzględnieniem dziejów Polski.

Geografia: (2 godz. tyg.) Geografia ziem polskich pod względem fizycznym i politycznym ze szczególnym uwzględnieniem płodów przemysłu, handlu i kultury narodów, żyjących na ziemiach dawnej Polski. Ćwiczenia w rysowaniu map.

Matematyka: (4 godz. tyg.) 1. Arytmetyka ogólna: Wyjaśnienie prawideł działań i ich związku, ćwiczenie się w nich zapomocą przekształceń, zwłaszcza przez rozwiązywanie równań warunkowych wraz ze sprawdzaniem ich przez podstawianie (cyfrowych i algebraicznych) wyników w równanie początkowe. Miara, wielokrotność, ułamki; równania pierwszego stopnia o jednej lub kilku niewiadomych stosunki, proporcje. Czyste równania drugiego stopnia. Graficzne przedstawienie funkcji linearnych i ich zastosowanie do rozwiązywania równań pierwszego stopnia. 2. Planimetria: Wyjaśnienie na charakterystycznych przykładach euklidesowej, określającej i dowodzącej formy przedstawiania ugrupowania reszły materiału w formie zadań. Rozwiązywanie zadań konstrukcyjnych. Ćwiczenia piśmienne w szkole i w domu.

W półr. 3 zadania szkolne.

Fizyka: (3 godz. tyg.). W I półr. fizyka, w II półr. chemja i mineralogja.

Ciepło. Magnetyzm. Elektryczność. Zebranie i porównanie zjawisk niebieskich. System Kopernika. Z chemji i mineralogji: Skład powietrza, pierwiastki, mieszaniny związeki. Synteza; analiza, podstawienie, redukcja, elektroliza. Znaki chemiczne. Zasady, kwasy, sole. Mały wybór pierwiastków i ich najważniejszych związków.

W przygodnej łączności z nauką chemji — oparty na obserwacji opis najważniejszych minerałów i skład oraz zwięzłe i krótkie zebranie materiału nauki mineralogji.

Rysunki odr. (2 godz. tyg.) Rysowanie i malowanie natury żywej i martwej. Zdobienie płaszczyzn, stylizowanie. Rysowanie ornamentów gipsowych z uwzględnieniem historii stylów.

Gimnastyka: (2 godz. tyg.).

KLASA V.

Religia: (2 godz. tyg.) Historia Kościoła.

Język polski: (4 godz. tyg.) Wiadomości i czytania z zakresu literatury polskiej. Oświata średnio-wieczna. Najdawniejsze roczniki i kroniki. Pieśń Bogarodzica.

Wiek XIV. Janko z Czarnkowa, Kazania Świętokrzyskie i Gnieźnieńskie, Psalterz Florjański.

Wiek XV. Długosz. Początki humanizmu. Ostroróg, Piśmiennictwo w języku polskim, Biblia Królowej Zofji, Rozmyślenia o żywocie P. Jezusa, Legenda o św. Aleksym, Skarga Umierającego.

Wiek XVI. Poezja polsko łacińska: Janicki. Pierwsze druki polskie; Marchoń, Biernat z Lublina. Czynniki rozwoju literatury w II połowie stulecia. Rej (krótka rozprawa, Wizerunek, Zwiercadło) Bielski, Kromer, Modrzewski, Orzechowski, Górnicki, Jan Kochanowski (Szachy, Fraszk, Satyr, Pieśni, Odprawa posłów greckich, Psalterz, Treny). Szarzyński, Klonowicz (poematy polskie) Szymonowicz (Sielanki), Skarga (kazania sejmowe).

Wiek XVII. Oświata. Wpływy włoskie. Piotr Kochanowski i jego przekłady. Andrzej Morsztyn. Krzysztof Opaliński, Starowolski (Lament) Twardowski (epika), W. Potocki (utwory liryczne, Wojna Chocimska, Fraszk) Kochowski, Pasek.

b) Lektura domowa: Kraszewski: Powrót do gniazda, Sienkiewicz: Potop, Pan Wołodyjowski, Krzyżacy Prus: Placówka, Żeromski: Andrzej Radek, Homer: Iliada (w przekładach Kochanowskiego, Słowackiego, Rydla, Pawlikowskiego).

c) Związy kurs historii języka polskiego w związku z czytaniem i objaśnianiem zabytków.

d) Ćwiczenia piśmienne jak w kl. IV.

Co miesiąc 1 zadanie, naprzemian szkolne i domowe.

Język łaciński: (4 godz. tyg.) Lektura: Czytanka łacińska w wyborze Krajewskiego, Cezar: Bellum Gallicum w wyborze, Owidjusz: Wybór z Metamorfóz i Fastów. Gramatyka: Ciągłe utrwalanie i uzupełnianie nabytych wiadomości. Prawidła prozodji. Ćwiczenia piśmienne.

W półr. 5 zadań szkolnych, w tych 2 tłumaczenia łac. na pols

Język francuski: (3 godz. tyg.) Lektura na ogół jak w kl. IV, tylko z powolnym stopniowaniem wymagań. Uczenie

się na pamięć jak w kl. IV. *G r a m a t y k ̄ a*. Nieprawidłowości czasowników na — *ir*, — *re*, *oir*. Odmiana czasowników, w *present*, *passé indéfini*, *imparfait*, *passé défini*, *plus—que—parfait*, *futur simple*, *conditionnel présent*, *périctipe*, *présent et passé*, *Pronoms personnels*, *possessifs*, *interrogatifs* et *relatifs* (*qui*, *que*, *quoi* *dont*). Od różnianie *prouoms* od *adjectifs*. *Liczebnik*.

W ciągu roku 8 zadań szkolnych.

Język niemiecki: (4 godz. tyg.) Czytanie, tłumaczenie, odpowiedzi na pytania; konwersacja, uczenie się na pamięć. Czytanie baśni, bajek i powiastek (Grimm). Uzupełnienie nauki o formach i składnia.

W półr. 3 zadania szkolne, 2 domowe.

Historja powszechna: (3 godz. tyg.) Wstęp do nauki historji, historja wieków starożytnych, głównie Greków i Rzymian do upadku cesarstwa zachodnio-rzymskiego.

Geografja: (1 godz. tyg.) Europa. Ogólny przegląd. Powtórzenie, uzupełnienie i pogłębienie geografji Europy południowej i Francji, przyczem uwzględnić silniej przyczynowy związek zjawisk geograficznych (plastyka powierzchni i jej powstanie, bieg słońca i klimat, świat roślinny i zwierzęcy kulturalny rozwój poszczególnych krajów i zależność jego od czynników geograficznych, formy gospodarstwa i ich przyczyny, wymiana dóbr i drogi komunikacyjne. Azja i Afryka w najogólniejszym zarysie.

Matematyka: (3 godz. tyg.) Rozszerzenie i uzupełnienie materiału arytmetycznego z klasy poprzedzającej, dalszy ciąg rozwiązywania równań pierwszego stopnia z rozmaitych dziedzin praktycznego zastosowania. Potęgi i pierwiastki, przerabiane na niewyszukanych przykładach.

Stereometria: Jako wstępne ćwiczenia rysunkowe przedstawienie najpospolitszych brył (zwłaszcza postaci krystalicznych) w rzucie ukośnym. Pojęcia i prawa, odnoszące się do wzajemnego położenia prostych i płaszczyzn z poprzestaniem na podstawowych i typowych twierdzeniach i dowodach zapomocą ich uzmysławiania. Obliczenia powierzchni i objętości graniastopów (walców), ostrosłupów (stożków), kuli oraz ich przekrojów i brył odciętych.

W półr. 3 zadania szkolne.

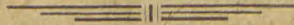
Geometria wykreslna: (2 godz. tyg.) Poglądowe rysowanie rzutów poziomych i pionowych zwyczajnych brył w szczególnych położeniach względem płaszczyzn rzutów. Geometryczne ustalenie pojęć rzutu poziomego i pionowego punktów, linii i t. d. Twierdzenia dotyczące się rzutów punktu. Wykreślanie brył graniastych w położeniach otrzymanych wskutek obrotu. Rysowanie tych brył w rzucie bocznym i ukośnym. Konstrukcja punktów przebiecia płaszczyzn prostymi, krawędzi przecięcia płaszczyzn i figur przekroju brył graniastych płaszczyznami. Konstrukcja cieniów brył graniastych przy oświetleniu równoległym. Rozwiązywanie najważniejszych zagadnień zasadniczych w związku z przedstawieniem brył. Rysowanie siatek.

Historja powszechna: (2 godz. tyg.) Botanika I półr.: krótki zarys anatomji i fizjologii roślin. Przegląd roślin zarodnikowych z ogólnego stanowiska morfologicznego i rozwojowego ze szczególnym uwzględnieniem tych roślin; które odgrywają ważną rolę w gospodarstwie przyrody i człowieka. II półr.: Przegląd najważniejszych rodzin roślin nasiennych oraz ich naturalnego ugrupowania na zasadzie stosunków morfologicznych, anatomicznych i biologicznych. Przy wyborze roślin należyce uwzględnić rośliny pożyteczne i szkodliwe.

Zajęcia praktyczne: Preparaty komórki, tkanki i t. p. Systematyczne oznaczanie roślin zebranych za pomocą klucza; suszenie roślin i układanie zielnika. (Podręcznik: Schmeil: Świat roślinny w opracowaniu Buczka; Dzierżyński: klucz do oznaczania pospol. roślin).

Rysunki odr. (2 godz. tyg.) Rysowanie i akwarelowanie kwiatów, owoców i t. p., stylizowanie opracowanych motywów jako dekoracji przy zdobnictwie; kompozycja w zakresie dekoracyjnym.

Gimnastyka: (2 godz. tygodniowo).

Co powinni przeczytać w domu uczniowie klasy IV i V?

(Prywatna lektura domowa).

- Klasa IV:** Kraszewski: Stara baśń.
Orzeszkowa: Nad Niemnem.
Sienkiewicz: Ogniem i Mieczem.
Mickiewicz: Grażyna.
Słowacki: Jan Bielecki.
Brodziński: Wiesław.
Ujejski: Maraton.
Syrokomla: Urodzony Jan Dęboróg. Szkolne czasy.
Fredro: Zemsta.
Dygasiński: Wilk, psy i ludzie.
Tetmajer K.: Książd Piotr.
Sienkiewicz: Za chlebem.
Sienkiewicz: Bartek zwycięzca.
Mickiewicz: Ballady.
Homer: Odyseja (w przekł. Siemieńskiego).
- Klasa V:** Modrzewski: O naprawie Rzeczypospolitej.
Górnicki: Dworzanin.
Klonowicz: Worek Judaszów.
Pasek: Pamiętniki.
Kraszewski: Powrót do gniazda.
Rzewuski: Listopad.
Sienkiewicz: Potop.
Sienkiewicz: Pan Wołodyjowski.
Sienkiewicz: Krzyżacy.
Sienkiewicz: Nowele.
Reymont: Z ziemi Chełmskiej.
Prus: Placówka.
Żeromski: Andrzej Radek.
Homer: Iljada.
Sofokles: Antygona.
Szekspir: Hamlet.
Szekspir: Korjolan.

Z tej lektury winni są uczniowie zdać sprawę w ciągu roku szkolnego.

Wykaz podręczników szkolnych na rok 19¹⁸/19.

K L A S A I.

- Religja*: X. E. Likowski: Katechizm mały. Warszawa.
- Język polski*: M. Reiter: Czytania polskie dla klasy I. Lwów.
Stanisław Szober: Zwięzła gramatyka jęz. polskiego. Cz I.
i II. Warszawa.
- Język łaciński*: Tadeusz Lewicki: Początki nauki języka łacińskiego dla kl. I gimn. Lwów.
- Język niemiecki*: Lorentz: Metodyczny kurs języka niemieckiego. Część I. Warszawa.
- Historja Polski*: Gebert i Gebertowa: Opowiadania z dziejów ojczystych. Lwów. Wyd. 2.
- Geografja*: E. Römer: Geografja, wyd. 3 z atlasem. Lwów.
- Matematyka*: K. Strutyński: Arytmetyka. Stopień niższy. Lwów.
- Geometria*: Jamrógiewicz — Strutyński: Geometria poglądowa. Stopień niższy. Lwów.
- Historja naturalna*: Nussbaum-Wišniowski: Wiadomości z zoologii dla niższych klas szkół średnich. Lwów. Wiad. Kudelka: Wiadomości z botaniki. Lwów.

K L A S A II.

- Religja*: X. Bączkowski: Historja St Testamentu. Warszawa.
X. Bączkowski. Liturgika—Warszawa.
- Język polski*: M. Reiter: Czytania polskie dla kl. II. Lwów.
A. A. Kryński: Gramatyka jęz. polskiego szkolna. Warszawa 1917.
- Język łaciński*: Tadeusz Lewicki: Początki języka łacińskiego dla klasy II gimn. Lwów.
Z. Samolewicz: Zwięzła gramatyka języka łacińskiego dla klasy I. i II. Lwów.
- Język niemiecki*: Lorentz. Metodyczny kurs języka niemieckiego. Część II. Warszawa.

- Historja powszechna*. A. Semkowicz: Opowiadania z dziejów powszechnych dla niższych klas szkół średnich. Cz. I. Lwów.
Geografia: M. Siwak: Geografia dla klasy II i III gimn. Lwów.
Matematyka: K. Strutyński: Arytmetyka. Stopień niższy. Lwów.
Thomas: Zbiór zadań. Cz. III. Warszawa.
Geometria: Jamrógiewicz - Strutyński: Geometria pogładowa. Stopień niższy. Lwów.
Historja naturalna: Nussbaum-Wisniowski. Wiadomości z zoologii dla niższych klas szkół śr. Lwów.
Wł. Kudelka: Wiadomości z botaniki. Lwów.

K L A S A III.

- Religja*: X. Bączkowski: Historia N. Testamentu. Warszawa.
X. Kowalski: Liturgika. Warszawa.
Język polski: M. Reiter: Czytania polskie dla kl. III. Lwów.
A. A. Kryński i M. Kryński: Gramatyka jęz. polskiego szkolna. Warszawa 1917.
Język łaciński: Samolewicz - Sołtysik: Gramatyka języka łacińskiego cz. II. Składnia. Lwów.
Fr. Próchnicki: Ćwiczenia łacińskie dla kl. III. Lwów.
W. Krajewski: Czytania łacińskie dla klasy III, IV, V. Lwów.
Język niemiecki: Lorentz: Metodyczny kurs jęz. niemieckiego. Część III. Warszawa.
Język francuski: Węckowski: Książka do nauki języka francuskiego. Cz. I. Lwów.
Historja powszechna: Semkowicz: Opowiadania z dziejów powszechnych. Cz. II. Lwów.
A. Lewicki: Dzieje Polski w wyd. H. Mościckiego.
Geografia: M. Siwak: Geografia dla kl. II i III. Lwów.
Matematyka: K. Strutyński: Arytmetyka. Stop. niższy. Lwów.
Thomas: Zbiór zadań. Cz. IV. Warszawa.
Fizyka: Wł. Żlobicki: Wiadomości z fizyki dla klasy III i IV szkół średnich. Lwów.

K L A S A IV.

- Religja*: Ks. E. Likowski: Katechizm rzym.-kat. większy. Warszawa.
Język polski: H. Galle: Wypisy polskie dla kl. IV. Warszawa.
K. Wójcicki: Teoria poezji i prozy. Warszawa. (Książka pomocnicza).

- A. Mickiewicz: Pan Tadeusz (wyd. Macierzy. Lwów).
A. A. Kryński i M. Kryński: Gramatyka jęz. pol. szkolna. Warszawa 1917.
- Język łaciński*: Samolewicz-Sołtysik: Gramatyka języka łacińskiego. Cz. II Składnia. Lwów.
Fr. Próchnicki: Ćwiczenia łacińskie dla kl. III i IV. Lwów.
W. Krajewski: Czytania łacińskie dla kl. III, IV, V. Lwów.
Cezar: Pamiętniki w wyd. K. Dąbrowskiego. Warszawa.
Fr. Terlikowski: Życie publiczne, prywatne i umysłowe staroż. Greków i Rzymian.—Lwów.—(Książka pomocnicza).
- Język francuski*: Węckowski: Książka do nauki języka francuskiego. Cz. I i ewent. II. Lwów.
- Język niemiecki*: Lorentz: Metod. kurs jęz. niemieckiego. Cz. III i IV. Warszawa.
- Historja powszechna*: K. Krotowski: Dzieje powszechne: Cz. II. Lwów.
A. Lewicki: Dzieje Polski w wyd. Mościckiego.
- Geografja*: A. Nałkowska: Geografja Polski. Wyd. V. Warszawa.
St. Pawłowski: Geografja Polski—(książka pomocnicza).
- Matematyka*: Jerzy Miłulowicz: Podręcznik arytmetyki dla kl. IV. Lwów.
An. Łomnicki: Geometria. Cz. I i II dla kl. IV i V. Lwów.
Klonowski: Zadania algebraiczne. Cz. I i II. Warszawa.
- Fizyka*: W. Żłobicki: Wiadomości z fizyki dla kl. III i IV. Lwów.
- Chemja i mineralogja*: Frank-Limbach: Wiadomości z chemji. i mineralogji. Lwów.

K L A S A V.

- Religja*: X. Archutowski: Historia Kościoła katol. Warszawa.
- Język polski*: I. Chrzanowski: Literatura niepodl. Polski. Warszawa.
A. A. Kryński i M. Kryński: Gramatyka jęz. pol. szkolna Warszawa 1917.
- Język łaciński*: Fr. Próchnicki: Ćwiczenia łacińskie dla kl. IV. Lwów.
Samolewicz-Sołtysik: Gramatyka jęz. łac. Cz. II. Składnia Lwów.
W. Krajewski: Czytania łac. na klasę III, IV, V. Lwów.
K. Dąbrowski: Cezara pamiętniki. Warszawa.
T. Sinko: Wiązanka wierszy Owidjusza. Lwów.

Fr. Terlikowski: Życie publiczne, prywatne i umysłowe sta-
rożytnych Greków i Rzymian.—Lwów (książka po-
mocnicza)

Język francuski: Węckowski: Książka do nauki jęz. francuskiego.
Cz. II. Lwów.

Język niemiecki: Lorentz: Metodyczny kurs jęz. niemieckiego.
Cz. IV i V. Warszawa.

Historja powszechna: W. Zakrzewski: Historja powszechna.
Cz. I. Kraków.

Matematyka: J. Miłułowicz: Podręcznik arytmetyki dla kl. V. Lwów.
A. Łomnicki: Geometrja. Część I i II dla kl. IV i V. Lwów.
Klonowski: Zbiór zadań. Cz. II i III. Warszawa.

Geografja: St. Pawłowski: Geografja dla klas wyższych. Cz. I. Lwów.

Geometrja wykreślna: Łazarski: Geometrja wykreślna. Lwów.

Historja naturalna: Józef Rostański: Botanika szkolna dla
klas wyższych. Kraków.

ZBIORY NAUKOWE.

1. *Biblioteka uczniów.* Biblioteka uczniów, zakupiona w latach 1917 i 1918, obejmuje między innymi dzieła Mickiewicza, Słowackiego, Krasińskiego, ważniejsze utwory Sienkiewicza, Prusa, Kraszewskiego, Orzeszkowej, Żeromskiego, Rydla, cały „Wybór pisarzy polskich dla domu i szkoły“ nadto utwory Anczyca, Amicisa, Bukowieckiej, St. Belzy, Dżakowskiego, Gąsiorowskiego, Jezierskiego, Kiplinga, Przyborowskiego, Niewiadomskiej, Umińskiego, Wernego, Teresy Jadwigi, Witkowskiej i wiele innych. Biblioteka uczniów liczy ogółem ponad 500 książek. Jej zawiadowcą był prof. Pieszko.

Wypożyczalnia książek otwarta była co niedzieli. Ruch biblioteczny był znaczny. Na 1 ucznia przypada przeciętnie 13 przeczytanych książek.

2. *Biblioteka nauczycielska.* Biblioteka dla nauczycieli zawiera pewną ilość podręczników szkolnych, Wychowanie w domu i szkole, J. K. Kochanowskiego; Dzieje akademji Zamojskiej,

X. A. Wadowskiego: Wiadomość o profesorach akademji Zamojskiej, Poradnik dla samouków, Łozińskiego: Życie polskie, Długosza: Dzieła wszystkie, nadto książki, pochodzące z darów lwowskiej Biblioteki im. Ossolińskich, Towarzystwa dla popierania nauki polskiej, Towarzystwa Nauczycieli Szkół Wyższych i Biblioteki im. Dzieduszyckich. Wszystkim łaskawym ofiarodawcom składa Dyrekcja serdeczne podziękowanie.

Do biblioteki nauczycielskiej należą nadto znaczna ilość dzieł szkolnych autorów łacińskich (Lipsk—Teubner) oraz dzieł rosyjskich—często złośliwie zdekompletowanych—stanowiących własność zniszczonej skutkiem wypadków wojennych—biblioteki b. gimnazjum rosyjskiego w Zamościu.

3. *Przybory do nauki szkolnej.* Dział ten obejmuje ponad 100 tablic poglądowych i obrazów do nauki historii polskiej, geografji i przyrody, nadto zawiera 12 map geograficznych, 2 mapy plastyczne, 2 globusy, pewną ilość wypchanych okazów do nauki zoologii, modele do nauki botaniki tudzież do nauki higieny, samotologii i fizyki. W ostatnim roku zwrócono zakładowi rozebraną w czasie przechodów wojskowych sporą ilość okazów mineralogicznych.

Cały ten dział przyborów do nauki szkolnej, kompletowany dorywczo celem zaspokojenia najbardziej palących potrzeb nauki szkolnej, ma oczywiście liczne luki, osobliwie w zakresie nauki fizyki, dla której brakuje niemal zupełnie najpotrzebniejszych nawet przyrządów.

Zawiadowcą tworzącego się gabinetu map i obrazów był prof. Pieszek, zaś zawiadowcą zbiorów do nauki przyrody, fizyki i chemji był prof. Miller.

INSTYTUCJE SZKOLNE.

1. **Harcerstwo.** Drużyna harcerska uczniów gimnazjum zawiązana została dnia 15. października 1917 na pamiątkę 100-letniej rocznicy śmierci T. Kościuszki. Drużyna liczyła 82 członków, podzielonych na 8 zastępów. Praca w roku ubiegłym poświęcona była przedewszystkim w rozeznaniu się w ideowym charakterze organizacji i jej naczelnym celach. Liczne, jesienią i w zimie odbywane zbiórki miały w programie omówienie

istoty harcerstwa polskiego i jego szlachetnych praw. Tego rodzaju zbiórki odbywały się dla wszystkich zastępów równocześnie. Ponadto przeszli zastępowi i przodownicy krótki kurs instruktorski w celu zapoznania się z techniczną stroną organizacji. Z wiosną rozpoczęły się ćwiczenia w mustrze, pochodach oraz częste bliższe i dalsze wycieczki. Opiekunem drużyny z ramienia grona nauczycielskiego był prof. Pieszko.

2. Wzajemna pomoc koleżeńska. Instytucja, wynikła z poczucia koleżeńskości i zrozumienia obowiązku wzajemnej pomocy, była utrzymywana niemal wyłącznie siłami i ofiarnością uczniów całego zakładu. W ciągu roku szkolnego korzystali z niej mniej zamożni uczniowie, którzy otrzymywali bezpłatnie książki, zeszyty, atlasy nawet pomoc w zakupie ubrań i obuwia. Sprawozdanie kasowe „Pomocy koleżeńskiej” za r. 1917/18 w ostatecznych liczbach przedstawia się, jak następuje:

Wpłynęło 1266 kor. 50 h. i 17 rb. 22 kop.

Wydano. . . . 1147 „ 96 „ i 12 rb. 99¹/₂ kop.

Pozostałość w kasie 118 kor. 54 h i 4 rb. 22¹/₂ kop.

Kuratorem „Pomocy koleżeńskiej” był prefekt zakładu X Dr. Stefan Jerin.

3. Sklepik uczniowski. Jest to kooperatywa, wprowadzona do szkoły po to, aby uczniowie mogli się naocznie i dowodnie przekonać, że „człowiek, jeśli działa gromadnie według zasad i metod współdzielczych, nie jest bezsilnym niewolnikiem sił ekonomicznych”, ale owszem dzięki solidarnej działalności uzyskuje możność oddziaływania na te siły i ich regulowania. Instytucja „Sklepiku” opiera się na własnym regulaminie, którego ważniejsze postanowienia głoszą:

§ 1. Instytucja „Sklepu uczniowskiego” jest kooperatywą młodzieży szkół średnich w Zamościu.

§ 2. Kooperatywa pozostaje pod nadzorem Dyrekcji szkół średnich oraz kuratorjum.

§ 4. „Sklepik uczniowski” jest instytucją ściśle wychowawczą, obliczoną nie na zysk ale przede wszystkim na kształcenie zmysłu społecznego młodzieży.

§ 5. Członkiem może być każdy uczeń szkół średnich, który opłaci 50 hal, tytułem wpisowego oraz udziału w kwocie najmniej 2 koron. Udziałowcy otrzymują książeczki obrachunkowe.

§ 7. Udziałowcy mają prawo do nabywania towaru w Sklepiku uczniowskim oraz do dywidendy, ewentualnie także premji od nabytych towarów

§ 9. Zebrania członków „Sklepu“ odbywają się raz na kwartał. Zarząd przekłada wtedy członkom „Sklepu“ szczegółowe sprawozdanie kasowe.

§ 10. O rozdziale zysków decyduje uchwała zgromadzenia rocznego po zatwierdzeniu przez kuratora i Dyрекcję. Zyski te będą obracane na potrzeby materialne i kulturalne młodzieży.

§ 11. Księgi sklepu i rachunki bada raz na kwartał Rada nadzorcza. Ona sprawdza księgi i kwity pod względem zgodności i celowości wydatków jakoteż stwierdza zgodność gotówki z księgami.

Działalność swą rozszerzył ostatnio „Sklepik“ na antykwaryczną wymianę książek szkolnych oraz pośrednictwo w nabyciu nowych. Czynności swe zamknął sklepik 20 czerwca 1918 następującym bilansem:

M a j a t e k:	1) gotówka w kasie.	4829 K. — h.
	2) towar (remanent)	4049 „ 54 „
	R a z e m.	8878 K. 54 h.
D ł u g i:	1) udziałowcy	1036 K. — h.
	2) pożyczki.	6393 „ — „
	R a z e m.	7429 K. — h.
Czysty zysk		1449 K. — h.

Zarząd „Sklepiku“ stanowili uczniowie: Gołębiowski Jan. Wróblewski Zdzisław, Janicki Edward, Szyłko Edward.—Kuratorem z ramienia gimnazjum był prefekt, X. Dr. Stefan Jerin.

4 Internat. Otwarty w listopadzie 1916 mieścił się w ub. roku szk. w obszernym domu d-ra Modzelewskiego na kolonji Podtopole № 16. Liczba wychowanków wynosiła 50. Składało się na nią 34 uczniów seminarjum i 16 uczniów gimnazjum. Koszt utrzymania ucznia oznaczono na 90 koron miesięcznie. Wielu uczniów korzystało ze zniżonej opłaty, a kilku najbiedniejszych miało całe utrzymanie bezpłatnie. Głównym źródłem dochodów internatu poza opłatami uczniów, które nie przynosiły kwoty 2000 koron w miesiącu, były stypendja uczniów seminarjum oraz dary i dochody z przedstawień, urządzanych na cele internatu. Te ostatnie zasilily fundusze jęgo kwotą około

10.000 koron. Z pomocą przyszło również Ministerstwo W. R. i O. P., udzielając jednorazowej zapomogi w kwocie 2000 koron oraz P. M. S. z kwotą 3000 koron. Wydatnie wspierał internat miejscowy Komitet Ratunkowy stałym zasiłkiem miesięcznym w kwocie 450 koron, jakoteż Zarząd Ordynacji hr. Zamoyskiego, ofiarując dla internatu bezpłatnie opał z lasów ordynackich.

Wśród darów zasługuje na wyróżnienie sympatyczny dar państw. Seminarjum naucz. w Kielcach, przesłany pod wrażeniem traktatu brzeskiego z serdecznymi słowami otuchy.

Internatem opiekował się Wydział w nast. składzie: Dyr. Kaz. Lewicki, przewodn. dyr. Dr. T. Mikułowski, zast. przewodn., d-rowsa H. Bogucka, dyr. Gawroński, p. Gelinek, prezes sądu R. Jaśkiewicz, X. proboszcz Jędrzejewski, X. Dr. Jerin, p. R. Kłosowska, M. Kłosowski, prof. Kopciński, p. Najda, insp. Pytlakowski, sędzia Dr. Tenczyn, prezydent miasta Stodółkiewicz i p. Zmudzka. Administrację internatu i dział wychowawczy sprawowali profesorowie P. Gancarczyk i St. Miller.

Z początkiem nowego roku szk. obejmuje internat na swój rachunek Zamojski Zarząd okręgowy P. M. S.

Imienny spis uczniów Zakładu w r. szk. 19¹⁷₁₈.

(Nazwiska uczniów „chlubnie uzdoln.“ wydrukowano tłustym drukiem; nazwiska uczniów, którzy w ciągu roku z Zakładu wystąpili, mają obok— datę wystąpienia).

K L A S A I.

Albrecht Henryk (25 _I 18)	Korba German
Baj Piotr (19 _X 17)	Kulasza Władysław
Bak Władysław	Kurys Antoni
Bernard Edward	Kurys Bolesław
Burcan Mieczysław	Kuźma Jakób
Cisło Antoni	Kućko Hieronim
Ciszewski Franciszek	Langner Wiktor
Dąbrowski Jan	Lewicki Jan
Dragan Jeremi	Lenipert Eustachy
Duras Władysław	Lis Antoni
Dymowski Adam (19 _X 17)	Litwin Michał
Edelsberg Natan (19 _X 17)	Majdan Henryk
Feldstein Lejba (19 _X 17)	Marczewski Andrzej
Gałaszkiwicz Wiktor	Mazurek Władysław
Gardyjas Adam	Najda Antoni
Gardyjas Jan	Nizioł Józef
Gilowski Jan	Oszust Teofil (30 _I 18)
Gilowski Romuald	Paczkowski Tadeusz
Gruszczyński Wacław	Pleskaczyński Teodor
Grzechnik Andrzej	(19 _{IV} 17)
Hilcher Miron (19 _X 17)	Sajkiewicz Ludwik
Horoch Bolesław	Sokołowski Franciszek
Idziak Kazimierz	(20 _{III} 17)
Juszczak Jan	Świątecki Piotr
Jużak Stanisław	Szykuła Kazimierz
Kiecana Władysław	Szozda Florjan
Kitka Teodor	Teliga Wacław
Koprowski Wacław (19 _X 17)	

Wal Eugenjusz
Wierzbicki Kazimierz
Winiarski Edward
Wojtas Wincenty

Wróblewski Bolesław
Zakrzewski Bolesław
Zawadzki Włodzimierz
Ziemiński Antoni

K L A S A II.

Abraszewski Piotr
Adamczuk Jan
Ajsenstał Mechel
Bayer Stanisław
Bubiłek Andrzej
Bogdanowicz Józef
Borowski Julian
Bosak Henryk
Buczko Aleksander
Fuchs Eljasz
Gajewski Jan
Godziszewski Piotr
Grądkowski Jan
Gruszecki Wiktor
Irowski Franciszek
Kłokocki Władysław
Koziołkiewicz Klemens
Kulaszyński Tadeusz
Lesiewski Kazimierz
Łuczka Leon
Majdan Adam
Majdan Józef
Maroński Konstanty
Mazurek Franciszek (15 v 18)
Olszewski Stanisław
Paczkowski Feliks
Papierzyński Radomił

Perelmuter Mojżesz
Perelmuter Motel
Podobiński Feliks
Podolak Leon
Podolak Michał
Porębski Mieczysław
Reder Henryk
Reder Roman
Rudeński Jan (25 | 10 | 17)
Rzemieniuk Feliks
Sendecki Franciszek
Siwitto Franciszek
Stanko Feliks
Stasiewicz Tadeusz
Stang Judka
Traczk Stefan
Tukendorf Zygmunt
Turecki Ryszard (31 | 18)
Tymczak Władysław
Wajszczuk Hieronim
Węclaw Bolesław
Zakrzewski Izidor
Zakrzewski Stanisław
Ząbek Bolesław
Żmudzki Marjan
Żemieniuk Stanisław

K L A S A III.

Bajankiewicz Edmund
Bernard Henryk
Bojarczuk Michał
Brzuchał Jan
Dąbrowski Eugenjusz
Godzisz Antoni

Gordon Boruch
Górski Andrzej
Greluk Władysław
Gwiazdowski Hipolit
Gałasziewicz Andrzej
Jabłoński Zenon

Janicki Czesław
Janicki Edward
Jaworski Czesław
Juściński Władysław
Klimaszewski Ignacy
Krygiel Piotr
Lipecki Mieczysław
Madyniak Józef
Miazga Tadeusz
Mysakowski Jan
Ostaszewski Longin
(20|III 18)
Pańczyk Walenty
Paul Bolesław
Podobiński Marjan

Popek Edward
Rams Stefan
Sekrecki Henryk
Służewski Andrzej
Służewski Hipolit
Stelmaszuk Kazimierz
Stoczkowski Wincenty
Szozda Jan
Szozda Leon
Szykuła Józef
Tchórzewski Bronisław
Totengreber Józef
Ulanowski Władysław
Węgrzyn Władysław
Ząbek Paweł

K L A S A IV.

Abraszewski Henryk
Brenner Szyja
Czernicki Karol
Czernicki Wacław (29|IV 18)
Czujkiewicz Aleksander
Dawid Michał
Emeryk Aleksander
Fuchs Józef
Gabryszewski Bernard
Gilowski Tadeusz
Godziszewski Czesław
Gołębiowski Jan
Jaremczuk Stanisław
Kielbiński Feliks (11|IV 18)
Lambach Edward
Perelmutter Tobjasz
Płoński Jan
Płoński Kazimierz

Rosen Jarembasz
Rothlewi Mieczysław
Saciuk Jerzy
Stec Wiktor
Stelmaszczuk Wacław
Szozda August
Szarlip Henryk (28|IV 18)
Tymczak Adam
Wawryn Stanisław
Węgrzynowicz Julian
Wierzbicki Stanisław
Wojtas Władysław
Wróblewski Eugeniusz
Wróblewski Mieczysław
Wróblewski Zdzisław
Walfisz Mieczysław.
Żelaźnicki Stanisław

Skład grona nauczycielskiego prywatnego gimnazjum żeńskiego

przy końcu roku szkolnego 1917/18

Lp.	Nazwisko i imię	Uczył w klasie:	Tyg. godz.
1.	Lewicki Kazimierz, dyrektor	Jęz. pol. w kl. III Jęz. pol. w k. IV	9.
2.	X. Dąbrowski Józef, prefekt szkoły im. A. Mickiewicza	Religji w kl. I, II, III.	6.
3	Gancarczyk Bronisław naucz. państw. seminarjum	Jęz. niem. w kl. I, IV. Matem. w kl. I, Przyrody w kl. II.	13.
4.	Gąsowski Władysław, naucz. państw. semin. gosp. klasy I	Jęz. pol. w kl. I, Historji w kl. I, Matematyki w kl. II.	10.
5.	Gelinek Kazimierz, naucz. państw. semin.	Gimnastyki w kl. I, II, III, IV.	8.
5.	X. Dr. Jerin Stefan, prefekt gimnazjum państw.	Egzorty, Religji w kl. IV, Jęz. franc. w kl. III i IV.	9.

Lp.	Nazwisko i imię	Uczył w klasie	Tyg. godz.
7	Kopciński Edward, naucz. państw. gimn. gosp. kl. II.	Jez. polskiego w kl. II, Rysunków w kl. I, II, III, IV, Kaligrafji w kl. I.	14.
8.	Kobierzycki Ludwik, naucz. państw. gimn. gosp. kl. IV; skarbnik	Jęz. łac. w kl. III i IV,	10.
9	Miller Stefan, naucz. państw. gimn.	Matematyki w kl. III, IV. Fizyki w k. III, IV,	11.
10	Pieszko Michał Marjan, naucz. państw. gimn.	Historji w kl. III. Geografji w kl. I, II, III, IV.	8.
11	Wiśniowiecka Kamilla, naucz. etatowa gosp. kl. III. opiekunka drużyny harcerskiej, zawiadowczyni bibl. dla uczenic.	Jęz. niem. w kl. II, III, Historji w kl. II, IV, Roboty ręczne w kl. I, II, III, IV, Śpiewu w I oddz.	19.

Stefan Miller

STATYSTYKA ZAKŁADU

1. Liczba uczenic:	K L A S Y				Razem
	I	II	III	IV	
Zapisanych na pocz. roku 1917/18	35	38	34	17	124
Przy końcu r. 1917/18 było	33	36	31	16	116
2. Według miejsca urodzenia było:					
Z Zamościa	17	6	8	7	38
Z powiatu Zamojskiego	9	16	12	2	39
Z innych powiatów Królestwa	6	13	8	7	34
Z Galicji.	1	1	3	—	5
Razem	33	36	31	16	116
3. Według miejsca zamieszkania rodziców było:					
Z Zamościa	26	7	9	10	52
Z powiatu Zamojskiego	3	25	22	6	56
Z innych pow. Królestwa	4	4	—	—	8
Razem	33	36	31	16	116
4. Według stanu rodziców było:					
Córek właśc. i dzierz. mająt.	1	—	2	2	5
„ włośc. i mieszcz. roln.	9	21	8	4	42
„ rzemieśln. i przem.	7	8	7	3	25
„ kupców	7	3	3	—	13
„ urzędników państw. i autonom.	3	2	9	3	17
„ nauczycieli	2	—	—	—	2
„ lekarzy, adw., notarij.	—	1	—	—	1
„ pryw. urzęd. i oficjal.	1	1	—	3	5
„ zarobn. dziennych	1	—	—	—	1
„ wdów	2	—	2	1	5
Sierót po obojgu rodzicach	—	1	—	—	—
Razem	33	36	31	16	116

		K L A S Y				Razem
		I	II	III	IV	
5. Według wyznania:						
Wyznania rzym.-katol.		24	32	26	12	94
" mojżeszowej		9	4	5	4	22
Razem		33	36	31	16	116
6. Według wieku było:						
Miało lat 11		6	—	—	—	6
" " 12		8	5	—	—	13
" " 13		13	11	8	—	32
" " 14		5	9	7	1	22
" " 15		—	10	8	2	20
" " 16		1	—	6	6	13
" " 17		—	1	2	4	7
" " 18		—	—	—	3	3
Razem		33	36	31	16	116
7. Klasyfikacja za rok szkolny 1917/18						
Z końcem roku szk. było do klasy następnej:						
Chlubnie uzdolnionych		6	9	5	5	25
Uzdolnionych		18	18	18	9	63
Nieuzdolnionych		7	7	5	1	20
Do egz. poprawczego		2	2	3	1	8
Razem		33	36	31	16	116
8. Wykształc. sportowe.						
Umie ślizgać się		2	5	6	1	14
" pływać		—	4	6	1	11
" jeździć konno		1	12	7	3	23
" " na rowerze.		—	3	1	3	7

Tygodniowy rozkład lekcji

na rok 19¹⁸|₁₉.

PRZEDMIOTY	I	II	III	IV	V	Ogółem
Religja	2	2	2	2	2	10
Język polski	5	5	5	4	4	23
Język łaciński . . .	—	—	4	4	4	12
Język francuski . .	—	—	3	3	4	10
Język niemiecki . .	4	4	4	4	4	20
Historja	2	2	2	2	3	11
Geografja	2	2	2	2	1	9
Matematyka	4	4	3	3	3	17
Historja naturalna .	2	2	—	—	2	6
Fizyka	—	—	2	3	—	5
Rysunki odr. . . .	2	2	2	2	2	10
Kaligrafja	1	—	—	—	—	1
Roboty ręczne. . .	2	2	1	1	1	7
Gimnastyka	2	2	2	2	2	10
Ogółem	28	27	32	32	32	151

Imienny spis uczenic w r. szkolnym 19¹⁷|₁₈.

(Nazwiska uczenic „chlubnie uzdolnionych“ wydrukowano tłustym drukiem; nazwiska uczenic, które w ciągu roku z zakładu wystąpiły, mają obok datę wystąpienia).

K L A S A I.

Albrecht Walerja
Ajsenstał Małka
Bergersahn Gitla
Bloch Bronia
Borowska Marja
Duras Feliksa
Dragan Aleksandra
Fleszerówna Róża
Fischmanówna Fajga
Gałaszkievicz Kazimiera
Gniot Janina
Gilowska Zofja
Gałaszkievicz Zofja
Herzberg Marja
Janicka Helena
Jurciak Zofja
Kottun Aniela
Krzaczek Leokadja

Kowalko Janina
Kobierzycka Marja (8|₁₂ 17)
Kink Fajga
Kahan Chaja
Łokichia Stefanja
Martyn Feliksa
Maliszewska Czesława
Nowicka Wanda
Rosen Rywka
Stopczyńska Feliksa
Sokołowska Eugenja
(15|₁₄ 18)
Świątecka Emilja
Szymańska Halina
Szynkarczuk Pelagja
Urbańska Marta
Wróblewska Lucyna
Węclawówna Natalja

K L A S A II.

Adameczuk Agrypina
Denis Antonina
Denis Jadwiga
Denis Helena
Dymowska Janina
Dziubińska Janina (14|₁₀ 17)
Efner Marja
Friedman Rywka
Gałaszkievicz Janina
Gniot Wacława

Górska Bronisława
Kamińska Genowefa
Kapuścińska Marja
Kronfeld Róża (13|₁₀ 17)
Łapińska Barbara
Łoza Marjanna
Magryta Helena
Maliszewska Walerja
Morgenstern Szandla
Muszyńska Stefanja

Najda Teofila
Niedziałkowska Zofja
Nidźwiedz Helena
Nowosad Teresa
Olszewska Wanda
Ożyżewska Zofja
Paszkowska Klementyna
Poznańska Wanda
Rams Cecylja

Stryłówna Wiktorja
Szymańska Jadwiga
Streplówna Janina
Walfisch Klara
Wajland Janina
Weinrieb Rywka
Węgrzyn Elżbieta
Żabek Wiktorja
Żak Klementyna

K L A S A III.

Abramowicz Stanisława
Czujkiewicz Helena
Dziubińska Weronika
Dymowska Marja
Folk Fajga
Fischelsohn Regina
Grechuta Apolonja
Gruszczyńska Janina
Gruszczyńska Leokadja
Grünberg Helena (27|IV 18)
Górska Cecylja
Koziół Michalina
Kiełbińska Janina (15|III 18)
Lesiewska Marja
Languerówna Janina
Łapińska Marja
Miazga Janina

Muszyńska Władysława
Majdan Leokadja
Majdan Marja
Mysakowska Helena
Olszewska Janina
Piasecka Adela
Poznańska Helena
Rycaj Antonina
Służewska Władysława
(2|IV 18)
Szczekocka Irena
Sebnur Szandla
Szpringer Gertruda
Streplówna Henryka
Streplówna Kazimiera
Weinrieb Sura
Wechsler Dorota
Żabek Katarzyna

K L A S A IV.

Cymring Hadowa
Czyżewska Janina
Drozdzielówna Antonina
Dzikowska Wanda
Godziszewska Marja
Godziszewska Pelagja
Lesiewska Jadwiga
Lesiewska Wanda
Maliszewska Józefa

Perelmutter Róża
Piasecka Leokadja
Skowrońska Anna
Szorda Zofja
Szperówna Zofja
Sztern Regina (13|10 17)
Totengreber Estera
Wajlandówna Katarzyna

Luźne ogłoszenia.

Wpisy do wszystkich klas odbywać się będą dnia 30 i 31 sierpnia br. od godz. 9—12 i od 4—6. W myśl zarządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. do klasy I mogą być przyjęci uczniowie tylko w wieku od 9 i pół do 11 i pół lat życia. Do klas wyższych w odpowiednim stosunku lat. Wpisowe dla nowo wpisujących się uczniów wynosi 15 koron.

Czesne wynosi 180 koron rocznie; płatne jest w 2 równych ratach przed 15 paździer. i 15 marca. Uczniowie niezamożni, a dobrze się uczący mogą być przez Ministerstwo W. R. i O. P. od czesnego uwolnieni,

Egzaminy wstępne odbędą się dnia 2. września b. r. o godz. 10. Taksa egzaminacyjna wynosi 30. koron. Uczniowie, zdający egzamin do klasy I, taksy nie płacą.

Przyjęcie na uczniów publ. z liczby tych, którzy złożą egzamin wstępny z wynikiem pomyślnym oraz uczniów, przybywających z innych zakładów, zależne będzie do liczby wolnych miejsc w gimnazjum. Nieprzyjęci z powodu braku miejsc na uczniów publicznych mogą zapisać się w charakterze uczniów prywatnych.

Egzaminy poprawcze z wszystkich przedmiotów odbędą się dnia 29. sierpnia o godz. 9 rano.

Rok szkolny 1918.19 rozpocznie się dnia 2. września uroczystym nabożeństwem o godz. 8 i pół; dnia 3. września zaczą się normalne lekcje szkolne.

Konferencje informacyjne dla Rodziców i Opiekunów w sprawie zachowania się i postępu uczniów odbywać się będą w każdą pierwszą niedzielę w miesiącu tudzież w pierwszą niedzielę po odbytej konferencji okresowej. O tem zawiadamia Dyrekcja za każdym razem uczniów, a ci mają ogłoszony im termin podać do wiadomości Rodziców i Opiekunów. We własnym interesie zechcą przeto P. T. Rodzice i opiekunowie porozumiewać się z Gronem nauczycielskim, gdyż tylko stałe współdziałanie domu ze szkołą umożliwi szkole osiągnięcie dobrych wyników tak pod względem dydaktycznym jak i wychowawczym.

Prywatne gimnazjum żeńskie.

Otwarte jednocześnie z państwowym gimnazjum męskim w r. 1916, prowadzone było dotąd wyłącznie siłami i staraniem Grona nauczycielskiego gimnazjum męskiego w ten sposób, że gimnazjum męskie odbywało naukę rano od godz. 8—1, zaś gimnazjum żeńskie od godz. 2—7. Zakład korzystał z gościny w gimnazjum męskim i korzystał z jego środków i pomocy naukowych. Nienormalny ten — z wszystkich powodów — stan dłużej istnieć nie mógł. To też grono nauczycielskie państw. gimnazjum zdecydowało się przedstawić całą sprawę Zebraniu Rodziców, którzy wybrali z pośród siebie Radę Opiekuńczą, celem stworzenia dla gimnazjum żeńskiego znośniejszych na przyszłość warunków bytowania i rozwoju. Wybrana w kwietniu 1918 Rada Opiekuńcza weszła w układy z miejscowym Zarządem Okręgowym Polskiej Macierzy Szkolnej, który zdecydował się przejąć Zakład na swój rachunek i prowadzić go od nowego roku szkolnego we własnym zarządzie.

Po zrzeczeniu się przez Grono nauczycielskie koncesji na prowadzenie gimnazjum — zwrócił się Zarząd Okręgowy P. M. S. do Kr. P. Ministerstwa W. R. i O. P. z prośbą o udzielenie mu pozwolenia na dalsze prowadzenie rozwijającego się Zakładu. Ministerstwo koncesji już udzieliło i pozwoliło jednocześnie, aby Zakład pomieścił się w gmachu Akademii. Załatwił już również Zarząd Okręgowy P. M. S. kwestję urządzenia Zakładu, wynikłą skutkiem rozdzielenia się obydwu dotąd ściśle współżyjących gimnazjów. Ławek szkolnych, tablic, stołów, krzeseł i szaf dostarczy na pewien czas Zwierzyniecka fabryka sprzętów domowych. Rozpisano również konkurs na własne siły nauczycielskie i dokonano 4 nominacji.

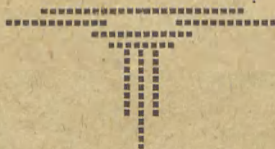
Rozpoczyna tedy gimnazjum żeńskie nową erę swego rozwoju pod egidą Szanownej Macierzy Szkolnej, której grono nauczycielskie, jako dotychczasowy koncesjonariusz — serdecznie życzy, aby postawiła Zakład na wysokim poziomie rozwoju na pożytek młodzieży i dobra publicznego.

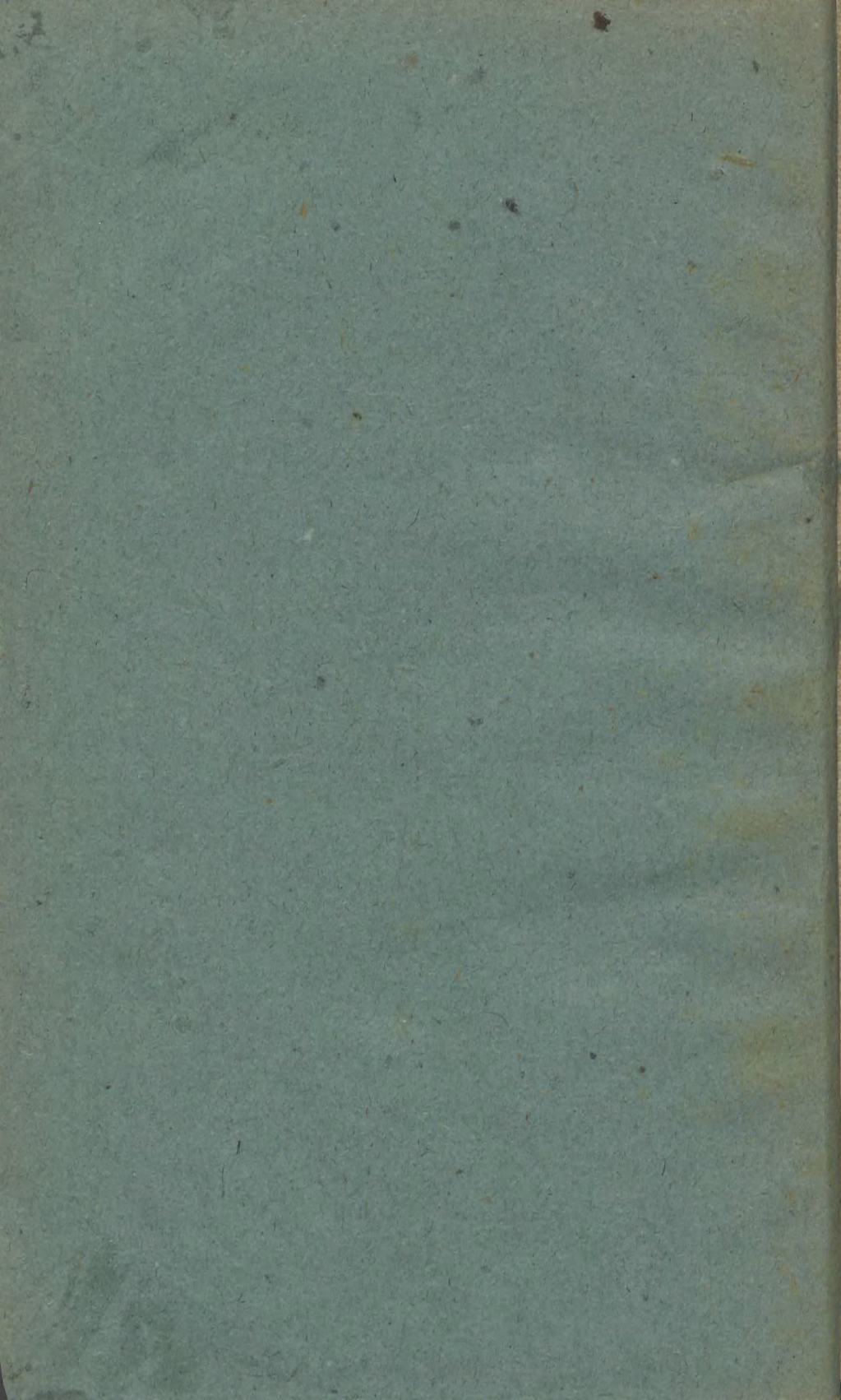
Wiadomości o życiu szkolnym gimnazjum żeńskiego w r. szk. 1917.18 ta część sprawozdania już nie zawiera. Wszystko, co powiedziano o gimnazjum męskim, odnosi się w tym samym stopniu do gimnazjum żeńskiego. W charakterze pro-

wadzenia gimnazjum i w poziomie udzielanej nauki nie było żadnych, ani merytorycznych, ani formalnych różnic z tym jednym wyjątkiem, że nauka języka łacińskiego rozpoczynała się w gimnazjum żeńskim od klasy III.

Toteż sprawozdanie ogranicza się do podania składu Głównego nauczycielskiego, statystyki Zakładu, tygodniowego rozkładu lekcji i imiennego spisu uczniów.

Szczegóły, dotyczące terminu egzaminów wstępnych i poprawczych, wpisów do klas I—V, wysokości wpisowego i opłaty rocznej zostaną podane później do wiadomości uczniów.

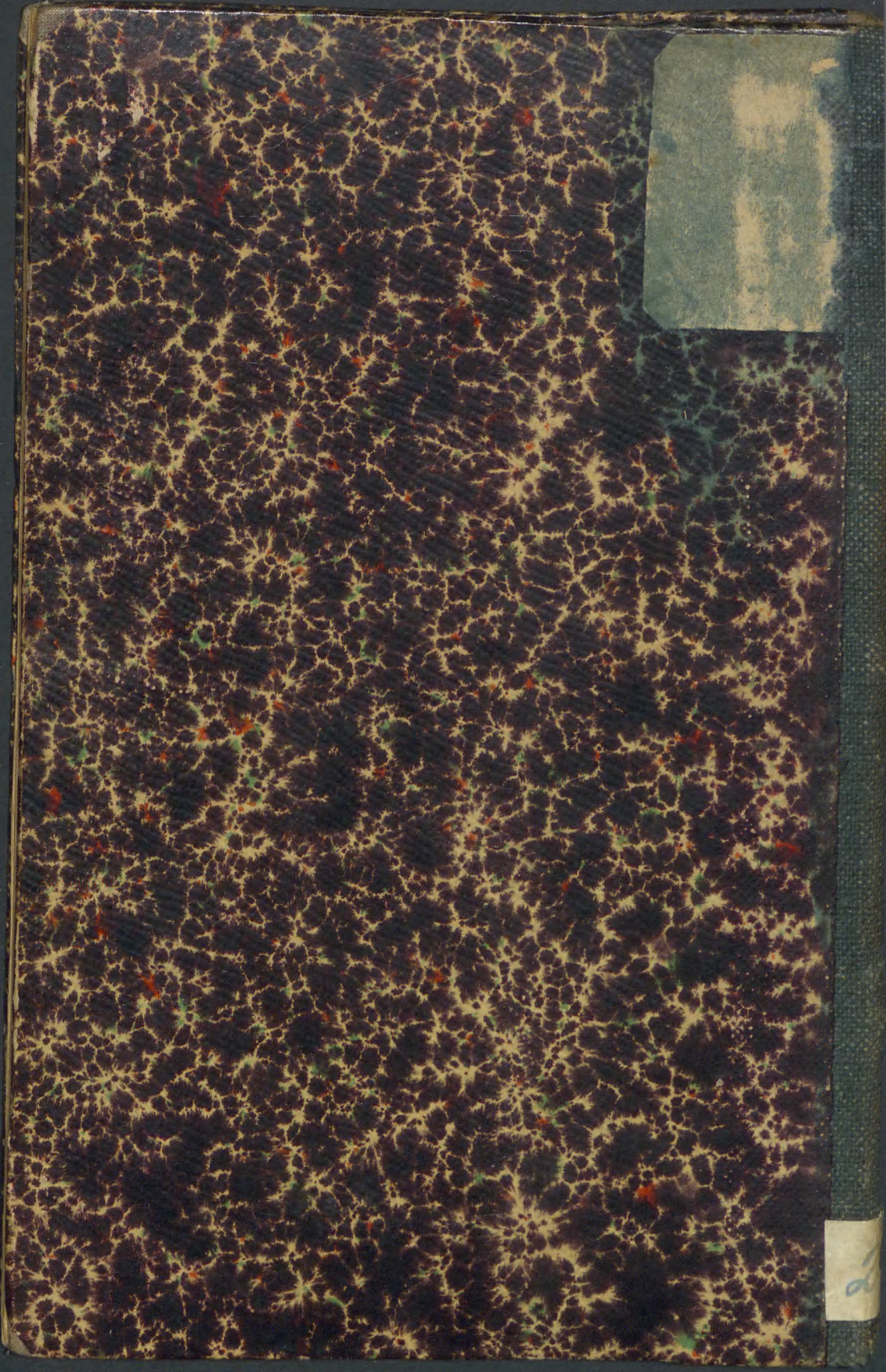
Książnica Zamojska

10181805

ul. Kamienna 20

22 - 400 Zamość

II SPRAWOZDANIE

Dyrekcji Król.-Polskiego Gimnazjum
i Prywatnego Gimnazjum Żeńskiego

w ZAMOŚCIU

za rok szkolny 19¹⁷/18.

ZAMOŚĆ
ZYGMUNT POMARAŃSKI I SPÓŁKA